

RAPORT
z działalności edukacyjnej
LASÓW PAŃSTWOWYCH
w 2014 roku

Raport opracowano na podstawie sprawozdań
z 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych,
Centrum Informacyjnego Lasów Państwowych,
Ośrodka Rozwojowo-Wdrożeniowego Lasów Państwowych w Bedoniu,
Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie
i Leśnego Banku Genów Kostrzyca

Autor opracowania:
Tadeusz Chrzanowski

Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku:
SAR „Pomorze” Marek Abramowicz
Bydgoszcz

Nakład: 700 egz.

ISBN 978-83-88245-47-3

**Państwowe
Gospodarstwo Leśne
LASY PAŃSTWOWE
Dyrekcja Generalna
Lasów Państwowych
w Warszawie**

**RAPORT
z działalności edukacyjnej
LASÓW PAŃSTWOWYCH
w 2014 roku**

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	5
II. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LASÓW PAŃSTWOWYCH W 2014 ROKU	6
1. Obiekty edukacji leśnej	6
2. Formy edukacji leśnej i frekwencja	6
3. Współpraca w edukacji	9
4. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa	10
5. Nadleśnictwo edukacyjne 2014 roku	11
6. Inne jednostki Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa	12
6.1. Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych	12
6.2. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych	12
6.3. Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu	15
6.4. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie	16
6.5. Leśny Bank Genów Kostrzyca	16
III. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LEŚNYCH KOMPLEKSÓW PROMOCYJNYCH (LKP) W 2014 ROKU	17
1. Obiekty edukacji leśnej w LKP	17
2. Formy edukacji leśnej w LKP	17
3. Współpraca i kadra nadleśnictw LKP w edukacji leśnej społeczeństwa	19
IV. FINANSOWANIE EDUKACJI LEŚNEJ W 2014 ROKU	21
1. Wydatki Lasów Państwowych na edukację leśną społeczeństwa	21
2. Wydatki LKP na edukację leśną społeczeństwa	22
V. PODSUMOWANIE	23
TABELE DANYCH	26
ADRESY DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH	43

I. Wstęp

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zadanie to wynika z przyjętych w 1997 r. przez polski Rząd założeń „Polityki Leśnej Państwa” oraz „Wytucznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa...” zawartych w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 r.

Edukacja leśna prowadzona przez Lasy Państwowe ma na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z darów lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Wspomniane zarządzenie nr 57 wprowadziło do praktyki zawodowej, począwszy od 2004 r., dokument zatytułowany „Program edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie”. Nadaje on działalności edukacyjnej charakter planowy i zobowiązuje jednostki organizacyjne Lasów Państwowych do corocznej sprawozdawczości będącej źródłem danych do niniejszego raportu. Raport wykonano na podstawie sprawozdań za 2014 rok sporządzonych w 17 regionalnych dyrekcjach Lasów Państwowych (zawierających dane z 430 nadleśnictw, 25 Leśnych Kompleksów Promocyjnych i 11 biur RDLP), Centrum Informacyjnym Lasów Państwowych, Ośrodka Rozwojowo-Wdrożeniowym Lasów Państwowych w Bedoniu, Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie i Leśnym Banku Genów Kostrzyca.

Niniejszy raport jest kolejnym tego typu opracowaniem, pierwsze wykonano za 2004 rok. Zawartość merytoryczna kolejnych edycji raportu była stopniowo wzbogacana, dotyczy to przede wszystkim oddzielnej oceny działalności edukacyjnej Leśnych Kompleksów Promocyjnych i zestawienia wydatków Lasów Państwowych na edukację społeczeństwa, a ostatnio (2009-2013) również artykułów podejmujących wybrane tematy bieżące dotyczące tej działalności.

Raport nie jest rankingiem, ani klasyfikacją jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. Jego celem jest pokazanie skali przedsięwzięcia, bogatej i różnorodnej infrastruktury edukacyjnej, sporych nakładów finansowych, a przede wszystkim starań, trudu i wysiłku podejmowanych przez pracowników Lasów Państwowych na rzecz udostępnienia lasów i edukacji przyrodniczo-leśnej polskiego społeczeństwa. ■

II. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LASÓW PAŃSTWOWYCH w 2014 roku

1. Obiekty edukacji leśnej

Lasy Państwowe w edukacji leśnej społeczeństwa wykorzystywały w 2014 r. ponad 6,5 tys. różnorodnych obiektów (tabela 1 na końcu opracowania). Są to ośrodki edukacji przyrodniczo-leśnej (58 obiektów), wybudowane od podstaw w ostatnich kilkunastu latach, bądź – częściej – wyremontowane i adaptowane na potrzeby edukacji dawne osady leśne, w całości lub wybrane pomieszczenia. Są to również 272 izby edukacji leśnej, które funkcjonują zarówno jako pojedyncze pomieszczenia w siedzibie nadleśnictwa, leśnictwa, bądź dawnego budynku gospodarczego, jak i osobne, wolno stojące obiekty. Dużą popularnością cieszą się wiaty edukacyjne. Jest takich obiektów ponad pięćset. Wiaty budowane na wolnym powietrzu, drewniane, z ławkami i stołami, zadaszone, przystosowane do prowadzenia zajęć zazwyczaj z jedną klasą szkolną, są wykorzystywane również w turystyce.

Obiektem najchętniej odwiedzanym przez odbiorców edukacji przyrodniczej są leśne ścieżki edukacyjne, zwane też dydaktycznymi lub poznawczymi. Są to trasy o długości przeważnie 2-3 km, wiodące przez tereny leśne, z kilkoma czasem kilkunastoma przystankami tematycznymi, o bardzo różnorodnym zagospodarowaniu. Ścieżki edukacyjne w Lasach Państwowych tworzone są na większą skalę od 1994 r., kiedy to powołano pierwsze Leśne Kompleksy Promocyjne. Obecnie, praktycznie wszystkie nadleśnictwa Lasów Państwowych mają jedną, niekiedy więcej tras dydaktycznych. Na koniec 2014 r. wykazano w sprawozdaniach ogółem 992 ścieżki przypadające na 430 nadleśnictw. Największe ich zagęszczenie występuje na terenie regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krośnie i Łodzi (tabela 2).

W działalności edukacyjnej nadleśnictw często wykorzystywane są obiekty bezpośrednio związane z gospodarką leśną, w tym 361 szkółek leśnych, ponad sześćset wybranych drzewostanów np. nasiennych, zachowawczych, bądź szczególnie interesujących ze względu na bogactwo przyrodnicze. Ważne funkcje edukacyjne pełnią również obiekty niezwiązane z gospodarką leśną, a już z samej swej istoty posiadające walory dydaktyczne, jak rezerваты przyrody oraz obiekty kultury i tradycji regionu, rozsiane na terenach leśnych całej Polski.

2. Formy edukacji leśnej i frekwencja

W działalności edukacyjnej Lasów Państwowych znajduje zastosowanie wiele form: zajęcia terenowe, zajęcia w izbie leśnej nadleśnictwa, lekcje w szkole, spotkania edukacyjne poza szkołą, konkursy, akcje edukacyjne, wystawy (wykres 1). Imponująco przedstawia się ogólna liczba uczestników wszystkich form edukacji leśnej. W 2014 r. wyniosła ona ponad 2,1 mln osób, w tym najwięcej było

dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych (w wieku 7-12 lat) oraz dorosłych (powyżej 18 lat), co graficznie pokazano na wykresie 2. Bardzo popularną formą edukacji leśnej są zajęcia terenowe i wycieczki po lesie z przewodnikiem. W tym przypadku od leśnika-przewodnika wymagana jest nie tylko wiedza merytoryczna, ale również umiejętności pedagogiczne. Lekcje prowadzone są z wykorzystaniem terenowych obiektów edukacyjnych, w tym najczęściej ścieżki dydaktycznej i wybranych powierzchni, takich jak: szkółka leśna, ciekawy drzewostan, remiza dla ptaków, użytek ekologiczny czy rezerwat przyrody. W 2014 r. przeprowadzono w Lasach Państwowych ponad 15,3 tys. zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem i uczestniczyło w nich 573 tys. osób (tabela 3 na końcu opracowania).

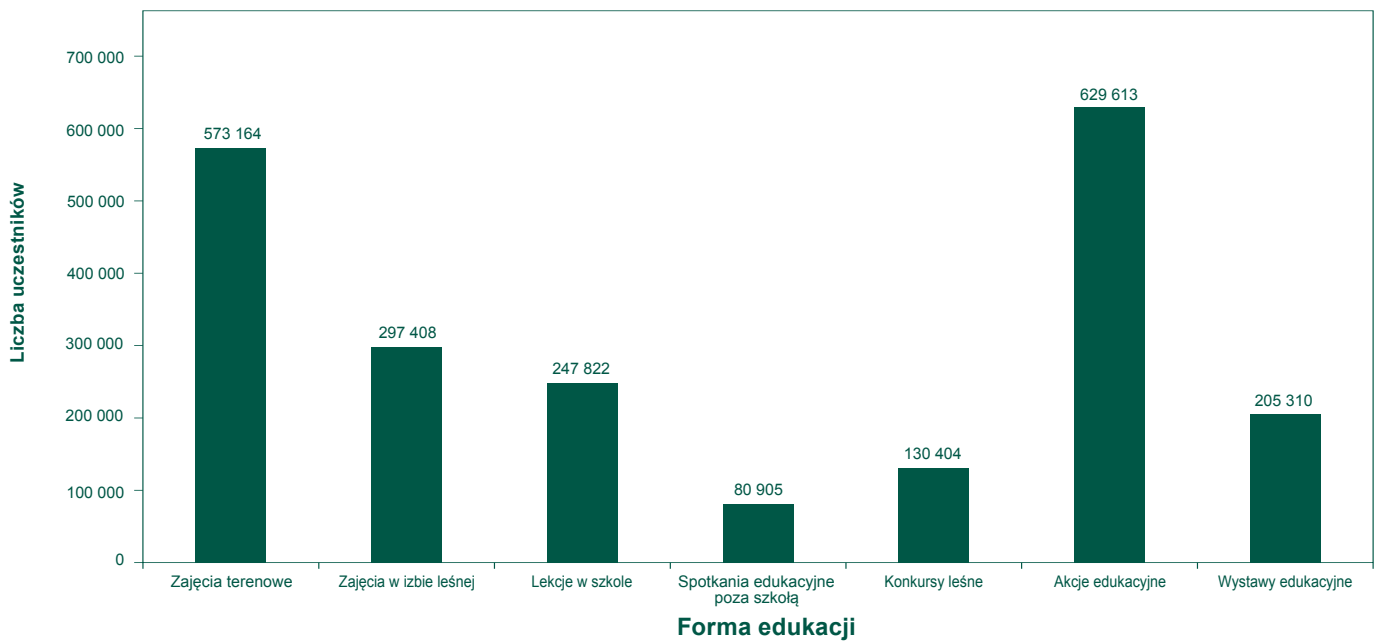
Z danych liczbowych wynika, że jedno nadleśnictwo w Polsce przeprowadziło w 2014 r. średnio 36 zajęć terenowych (tabela 4.1). Dane te są jednak zróżnicowane regionalnie. Najwięcej takich zdarzeń odnotowano w nadleśnictwach RDLP w Poznaniu (61), Białymstoku i Gdańsku (po 58) oraz Warszawie (54) – patrz wykres 3. Przeciętna frekwencja na zajęciach terenowych wahała się w granicach od 20 (Białystok) do 50 osób (Zielona Góra).

W sprawozdaniach z działalności edukacyjnej nadleśnictw za lata 2006-2014 wyróżnia się „zajęcia w izbie leśnej”. Ta forma edukacji zyskuje na znaczeniu. W ostatnich kilku latach obserwowany był dynamiczny przyrost liczby izb leśnych urządzanych w nadleśnictwach i przystosowanych do prowadzenia zajęć. W 2006 r. funkcjonowało w Lasach Państwowych 201 takich obiektów oraz 32 ośrodki edukacji i odbyło się w nich blisko 4,9 tys. zajęć, w których uczestniczyło ogółem ponad 166 tys. osób. W 2014 r. było izb już 272 oraz 58 ośrodków (razem 330 obiekty) i odbyło się w nich ponad 9,4 tys. zajęć dla blisko 300 tys. osób (tabela 4.1). Najwięcej zajęć w takich obiektach przeprowadzono w nadleśnictwach RDLP w Katowicach (przeciętnie 46 na jeden obiekt), Białymstoku (43), Krosno (36) i Toruń (33) – patrz wykres 4.

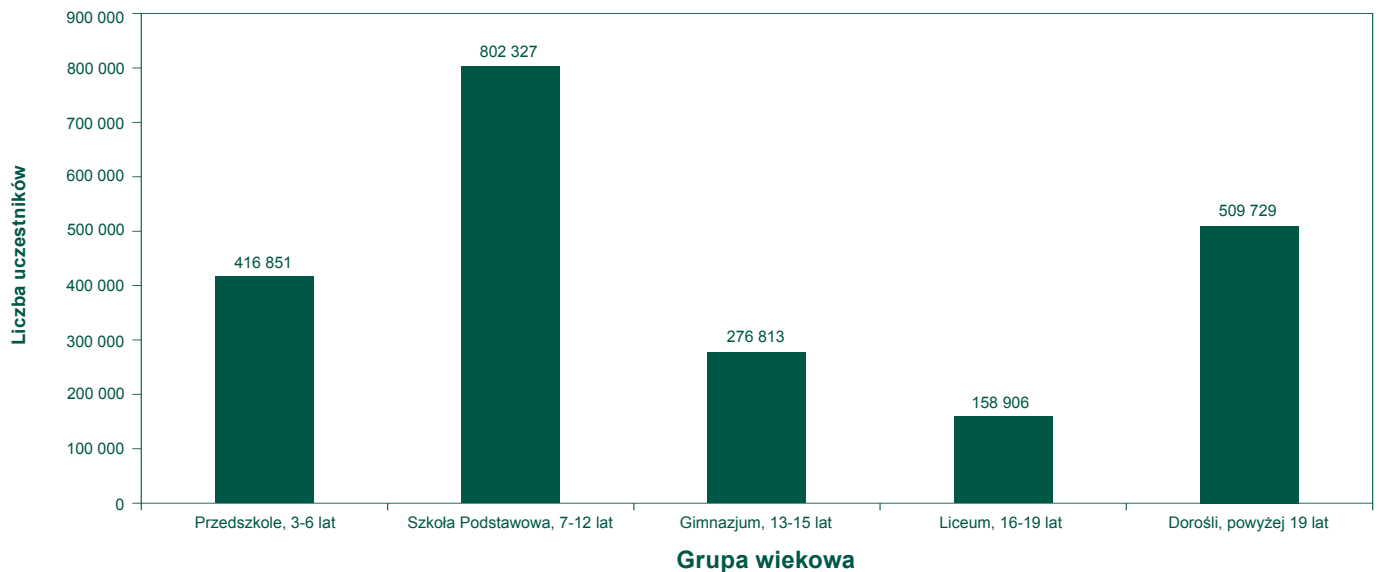
Kolejną ważną formą edukacji leśnej są lekcje prowadzone przez leśników w szkołach. Najczęściej są to lekcje przyrody, środowiska, bądź biologii o tematyce leśnej np. z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu, ochrony przyrody, gospodarowania zasobami leśnymi Polski i świata. Niekiedy, na lekcjach wychowawczych leśnicy mówią o swoim zawodzie i pracy leśniczego. W skali całego kraju, w 2014 r., leśnicy przeprowadzili w szkołach ponad 5,5 tys. lekcji. Najwięcej w szkołach podstawowych i gimnazjach. Uczestniczyło w nich blisko 248 tys. uczniów. Ta forma edukacji jest najbardziej popularna na terenie regionalnych dyrekcji LP w Białymstoku, Gdańsku, Olsztynie i Warszawie (wykres 5).

Część wystąpień i prelekcji leśników odbywa się na festynach, imprezach edukacyjnych, jak również na forum samorządowym, na zebraniach wiejskich, na spotkaniach

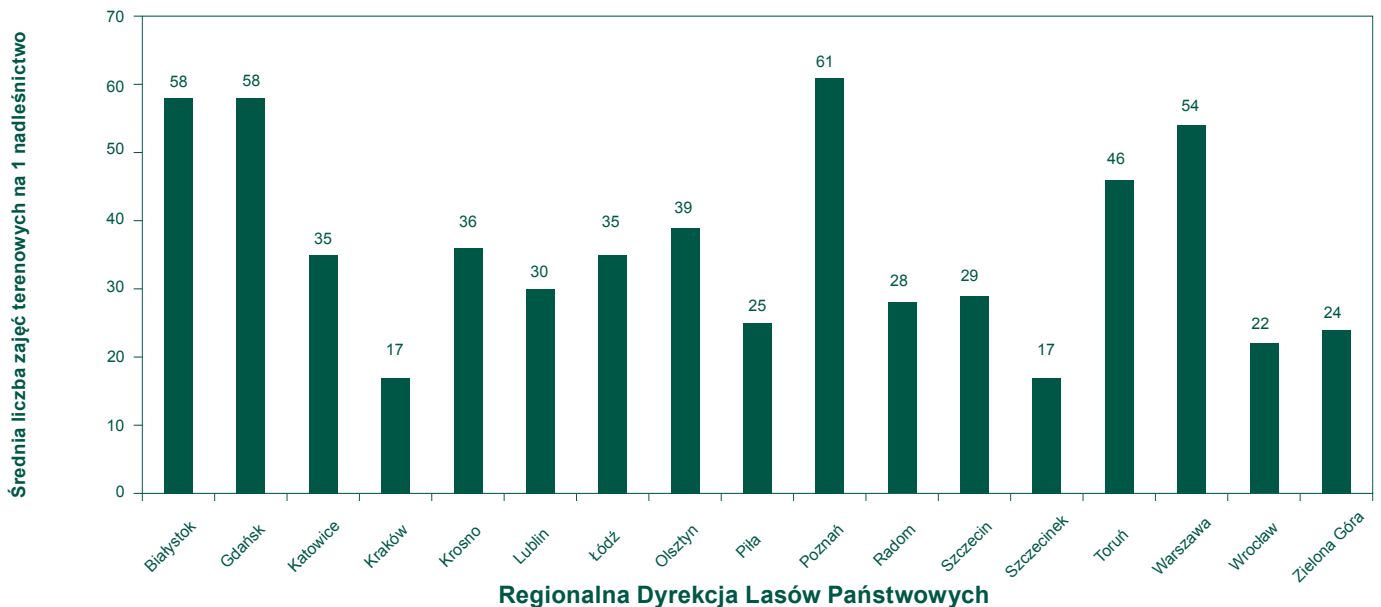
Wykres 1. Formy edukacji w Lasach Państwowych i frekwencja w 2014 roku

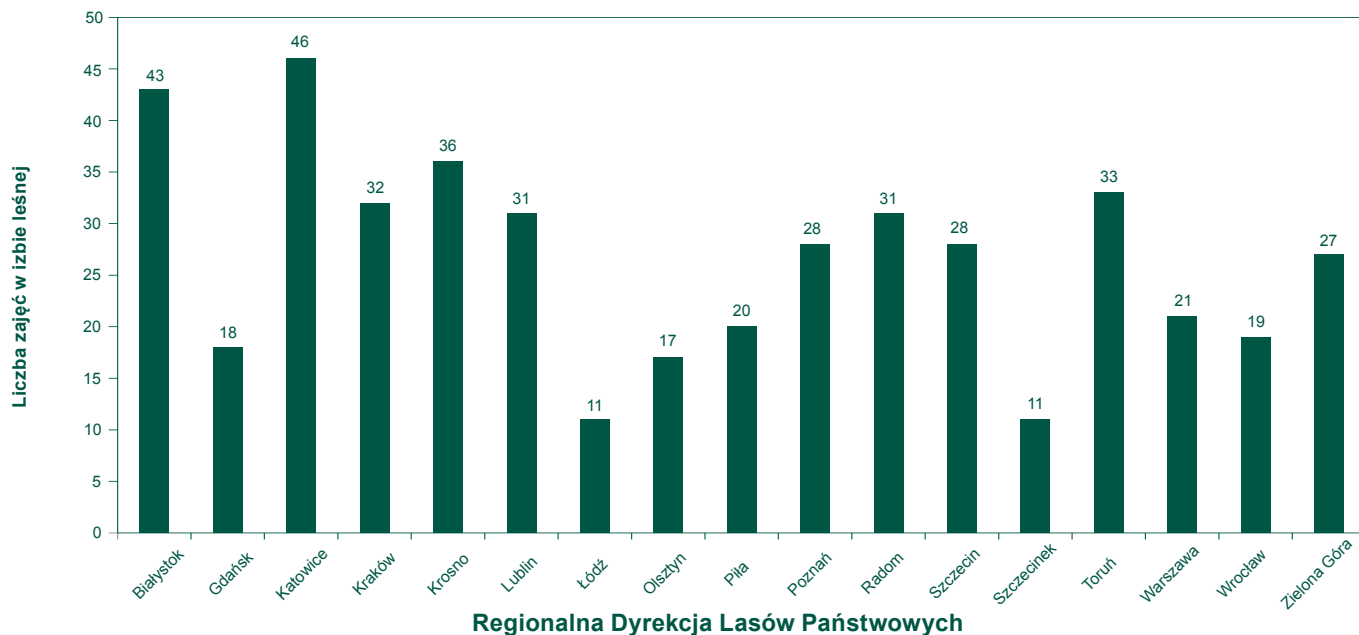
Wykres 2. Uczestnicy edukacji leśnej w Lasach Państwowych według grup wiekowych w 2014 roku

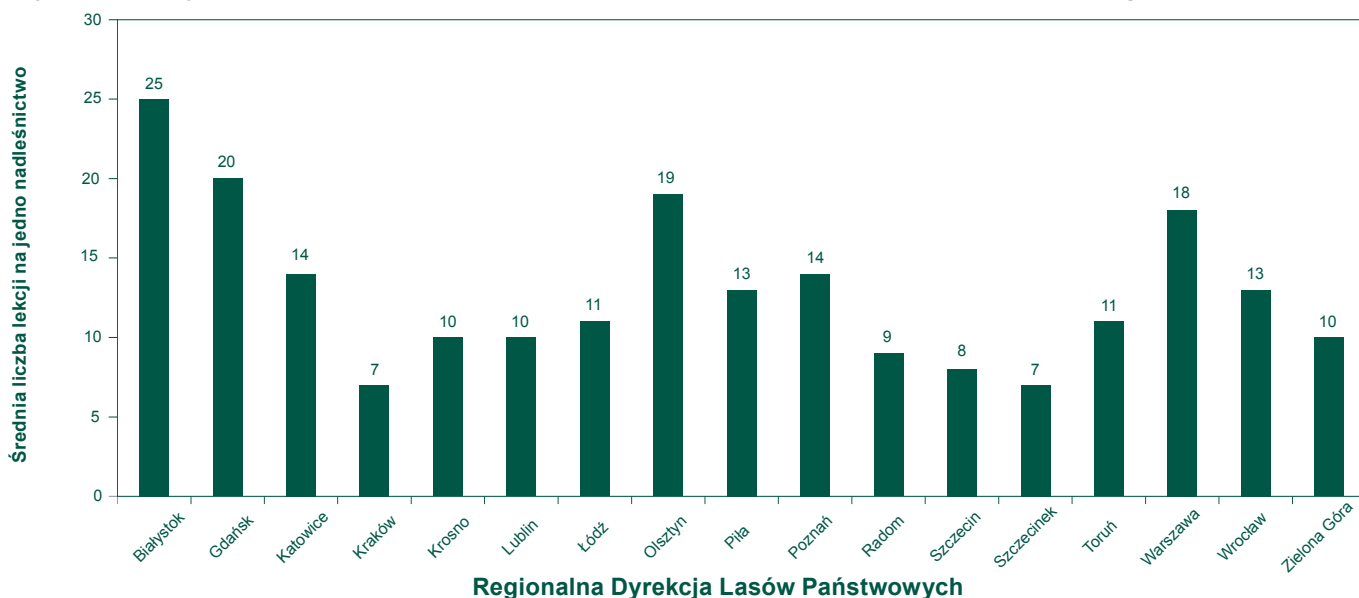
Wykres 3. Zajęcia terenowe w nadleśnictwach w 2014 roku (według RDLP)

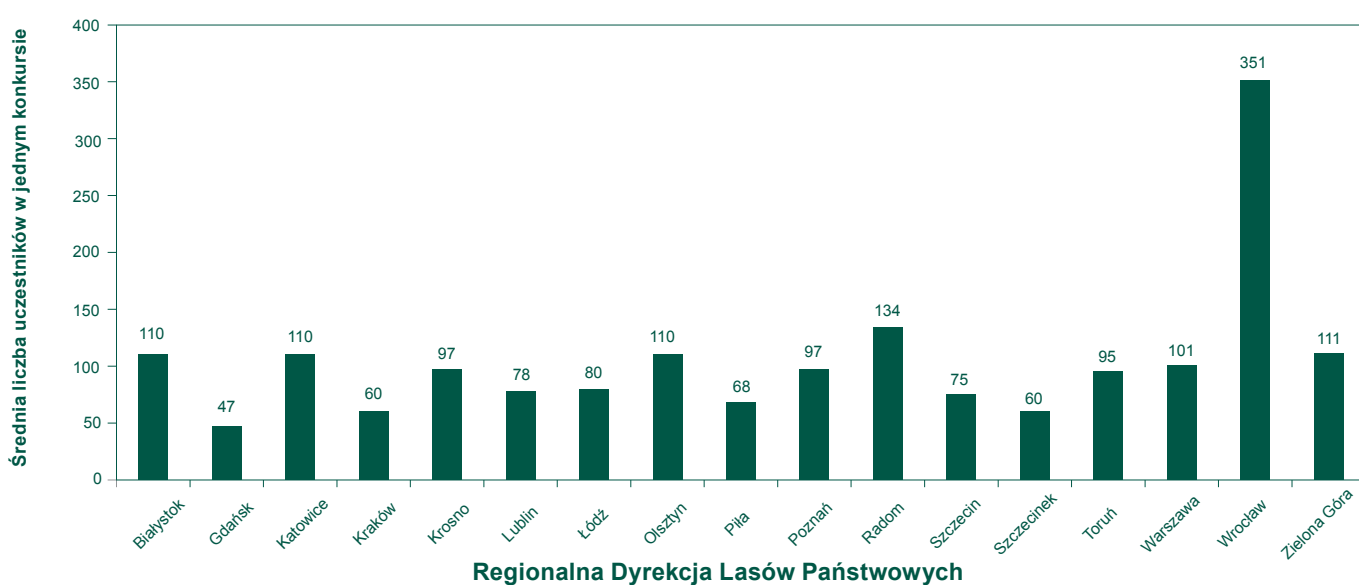
Wykres 4. Zajęcia w izbie edukacyjnej nadleśnictwa w 2014 r. (według RDLP)

Wykres 5. Lekcje w szkole przeprowadzone przez pracowników nadleśnictw w 2014 roku (według RDLP)

Wykres 6. Frekwencja w konkursach organizowanych przez nadleśnictwa w 2014 roku (według RDLP)

towarzystw i różnych organizacji społecznych. W 2014 r. wykazano ponad 1,6 tys. takich wystąpień, a uczestniczyło w nich łącznie 81 tys. osób (tabela 4.2). Wśród uczestników -odbiorców tej formy edukacji znaczący udział (35%) mają osoby dorosłe.

Leśne konkursy plastyczne, fotograficzne, literackie, czy wiedzy przyrodniczo-leśnej cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży w wieku szkolnym oraz ich nauczycieli i wychowawców. Dodatkowym magnesem przyciągającym uczestników do tej formy edukacji są nagrody fundowane przez nadleśnictwa lub Fundusze Ochrony Środowiska i innych sponsorów. Są to najczęściej nagrody książkowe, gry i filmy przyrodnicze, ale czasem również grupowe wyjazdy z nauczycielem i leśnikiem do ośrodka edukacji i na leśną ścieżkę dydaktyczną. W 2014 r. nadleśnictwa przeprowadziły ogółem ponad 1,2 tys. konkursów (tabela 4.2), w których udział wzięło 130 tys. osób, głównie uczniów szkół podstawowych (53% uczestników). Z danych zawartych w sprawozdaniach wynika, że nadleśnictwa organizowały od dwóch do czterech konkursów w ciągu roku. Największą frekwencją cieszyły się konkursy organizowane na terenie RDLP we Wrocławiu i Radomiu (wykres 6).

Do masowych form edukacji leśnej, czy ogólnie mówiąc – ekologicznej, z ważnymi akcentami wychowawczymi należą różnego rodzaju akcje i imprezy edukacyjne organizowane na terenach leśnych. Wymienić tu można: wiosenne akcje sadzenia lasu, Dzień Ziemi, Święto Niezapominajki, Sprzątanie Świata (i lasu), Drzwi Otwarte w nadleśnictwach, święto drzewa, zimowe dokarmianie zwierząt itp. W 2014 roku nadleśnictwa organizowały, bądź współorganizowały ponad 2,3 tys. takich akcji i imprez, w których uczestniczyło ogółem blisko 630 tys. osób (tabela 4.3 i wykres 1). Przeciętnie na jedno nadleśnictwo w kraju przypadało pięć akcji edukacyjnych, chociaż nadleśnictwa RDLP w Warszawie zorganizowały ich średnio aż po 12, a w RDLP w Gdańsku i Olsztynie po 9 (tabela 4.3).

Efektom konkursów plastycznych i fotograficznych organizowanych przez jednostki Lasów Państwowych są niekiedy wystawy nagrodzonych prac. Ponadto, jednostki te również same organizują, bądź wypożyczają wystawy przyrodnicze udostępniane później do zwiedzania społeczeństwu. Ośrodki i izby edukacji leśnej część pomieszczeń przeznaczają na wystawy stałe, np. ekspozycji i fotografii, a część na wystawy czasowe, tematyczne, okolicznościowe. Łącznie w 2014 roku nadleśnictwa zorganizowały 400 wystaw, które zwiedziło 205 tys. osób (tabela 4.3). Najwyższą średnio frekwencję odnotowano na wystawach na terenie regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Szczecinie i Radomiu.

Pracownicy Lasów Państwowych wielokrotnie angażują się w działalność edukacyjną, którą trudno zaliczyć do powyżej wyliczonych form. Są to np. konsultacje (również w terenie) i udostępnianie materiałów przy pisaniu prac magisterskich i doktorskich, referatów, sprawozdań, raportów. W skali kraju są to setki zdarzeń i kilka tysięcy osób uzyskujących kompetentną informację od leśników. Kolejną formą edukacji zaliczoną w sprawozdaniach do kategorii „inne”

jest obsługa własnych stoisk promocyjnych i edukacyjnych Lasów Państwowych na imprezach targowych, festynach, dużych wystawach interdyscyplinarnych itp. Trudno w tym przypadku dokładnie ocenić frekwencję i udział grup wiekowych, jak również faktyczne efekty edukacyjne. Imprezy takie odwiedzane są na ogół przez tysiące, a nawet dziesiątki tysięcy osób. Z szacunkowych danych wynika, że w tego typu działaniach edukacyjnych i promocyjnych Lasów Państwowych uczestniczyło w 2014 r. blisko 1,5 miliona osób (tabela 4.3). W liczbie tej znajduje się grupa, co najmniej kilkunastu tysięcy uczestników konkursów organizowanych na stronach internetowych Lasów Państwowych.

3. Współpraca w edukacji

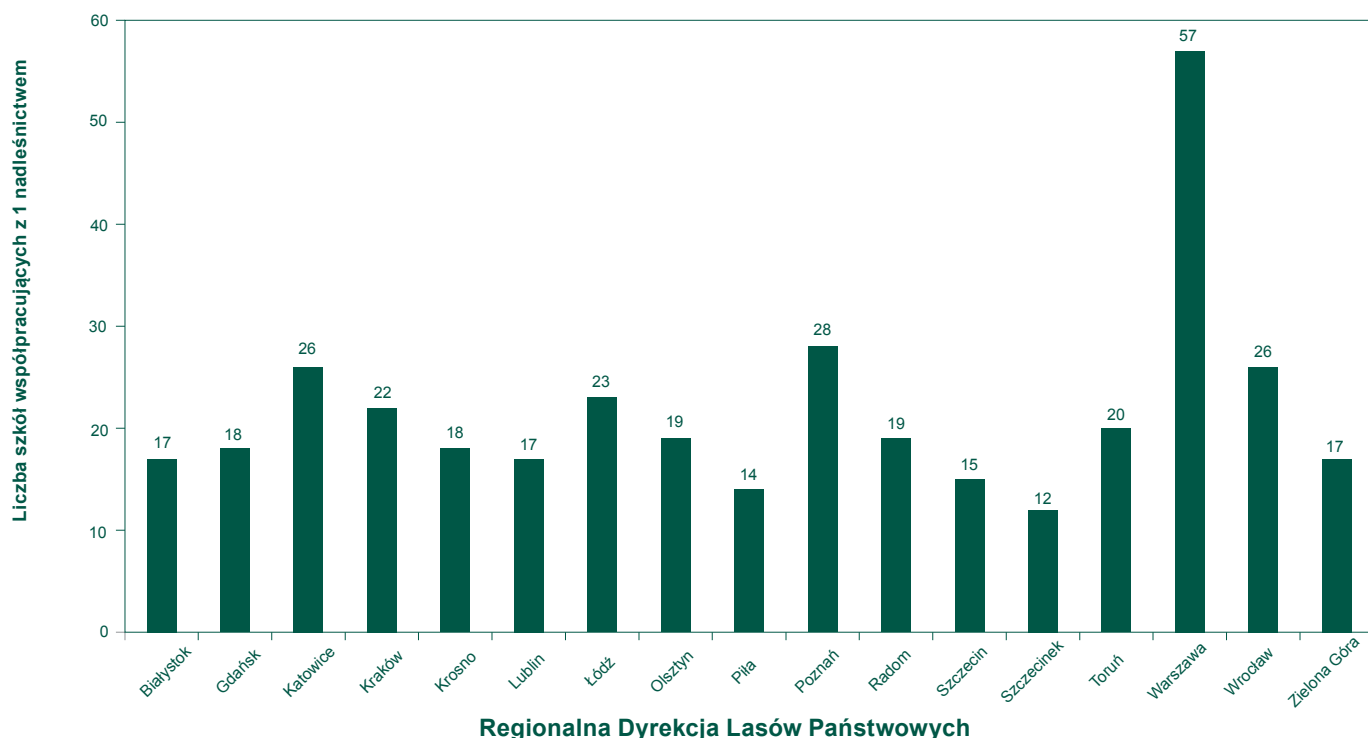
Działalność edukacyjna Lasów Państwowych w dużej mierze opiera się na współpracy z podmiotami, dla których edukacja jest zadaniem statutowym o pierwszorzędym znaczeniu. Są to przede wszystkim szkoły wszystkich poziomów nauczania, ale również ośrodki edukacji ekologicznej, parki narodowe i krajobrazowe, domy kultury i muzea, kościoły, jednostki samorządowe, organizacje pozarządowe, jak również media: prasa, radio i telewizja.

Szkoły i środowisko nauczycielskie są naturalnym partnerem w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych. Oferta przygotowana przez nadleśnictwa, często przy udziale nauczycieli, trafia tu na podatny grunt i wprost w zapotrzebowanie szkół realizujących edukację formalną, szczególnie w zakresie przedmiotów przyrodniczych. W 2014 r. nadleśnictwa współpracowały w całym kraju z blisko 8,9 tys. szkół, podejmując ponad 10,4 tys. wspólnych przedsięwzięć (konkursów, wycieczek do lasu, akcji sprzątania lasu, sadzenia drzewek, dokarmiania zwierząt itp.). Statystycznie, każde nadleśnictwo w kraju współpracowało z 21 szkołami (tabela 5.1), przy czym najwięcej szkół dociera do nadleśnictw zlokalizowanych przy dużych aglomeracjach miejskich: Warszawy – 57 szkół, Poznania – 28 szkół, Katowic i Wrocławia – po 26 szkół na jedno nadleśnictwo miejscowej Dyrekcji Lasów Państwowych (wykres 7 na kolejnej stronie).

Z danych zamieszczonych w sprawozdaniach (tabela 5.1 i 5.2) wynika, że nadleśnictwa współpracują z ośrodkami edukacji ekologicznej, parkami krajobrazowymi i narodowymi. W tym przypadku mamy często do czynienia z sytuacją, kiedy kilka nadleśnictw współpracuje z tym samym podmiotem (np. parkiem narodowym), co w praktyce przyczynia się do zwielokrotnienia efektu edukacyjnego. Sytuacja ta dotyczy również współpracy z organizacjami pozarządowymi o profilu ekologicznym, do których zalicza się m.in. Komitet Ochrony Orłów, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Towarzystwo Przyjaciół Lasu, czy Klub Przyrodników.

Duże znaczenie w popularyzacji działalności edukacyjnej Lasów Państwowych mają media: prasa, radio i telewizja. „Wspólne przedsięwzięcia” z mediami to przede wszystkim komunikaty i artykuły prasowe oraz programy radiowe i telewizyjne traktujące o przedsięwzięciach i wydarzeniach edukacyjnych.

Wykres 7. Współpraca nadleśnictw ze szkołami w działalności edukacyjnej w 2014 roku (średnia liczba szkół współpracujących na jedno nadleśnictwo – wg RDLP)

Leśnicy współpracują z kościołami. Najczęściej są to informacje i komunikaty podawane przez duchowieństwo – księży, siostry zakonne, katechetów – w ramach katechezy, okolicznościowych nabożeństw i uroczystości religijnych o zagrożeniach pożarowych lasów, w tym o szkodliwości wypalania traw, ale również są to spotkania z leśnikami przy okazji pozyskiwania stroiszu, czy świątecznej choinki. Utrwaloną tradycją jest uczestnictwo osób duchownych w leśnych uroczystościach rocznicowych i poświęceniu nowych obiektów.

Lasy Państwowe znajdują partnerów do działań edukacyjnych w lokalnym samorządzie. W 2014 r. nadleśnictwa wykazały blisko 1,2 tys. jednostek samorządowych współpracujących z leśnikami w edukacji ekologicznej społeczeństwa. Wspólne cele w ochronie lasów przed pożarami łączą leśników z jednostkami Straży Pożarnej. Praktycznie każde nadleśnictwo w kraju podejmuje działania edukacyjne i wychowawcze w tym zakresie we współpracy ze strażakami Państwowej bądź Ochotniczej Straży Pożarnej.

4. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa

Dobrze widoczna obecność Lasów Państwowych w nieformalnej edukacji przyrodniczej społeczeństwa jest możliwa dzięki powszechnemu zaangażowaniu leśników w tę działalność. W 2014 roku ponad 9,1 tys. leśników poświęciło część czasu swojej pracy na edukację osób zainteresowanych lasami i leśnictwem, czy to na terenie nadleśnictwa, na zaproszenie w szkołach, urzędach czy innych miejscach (tabela obok). Na uwagę zasługuje dynamiczna tendencja wzrostowa, gdy chodzi o włączanie się pracowników nadleśnictw w działania edukacyjne. W 2005 r. uczestniczyło w nich 4829 pracowników, w 2006 – 6732, a w 2014 r. już 9140.

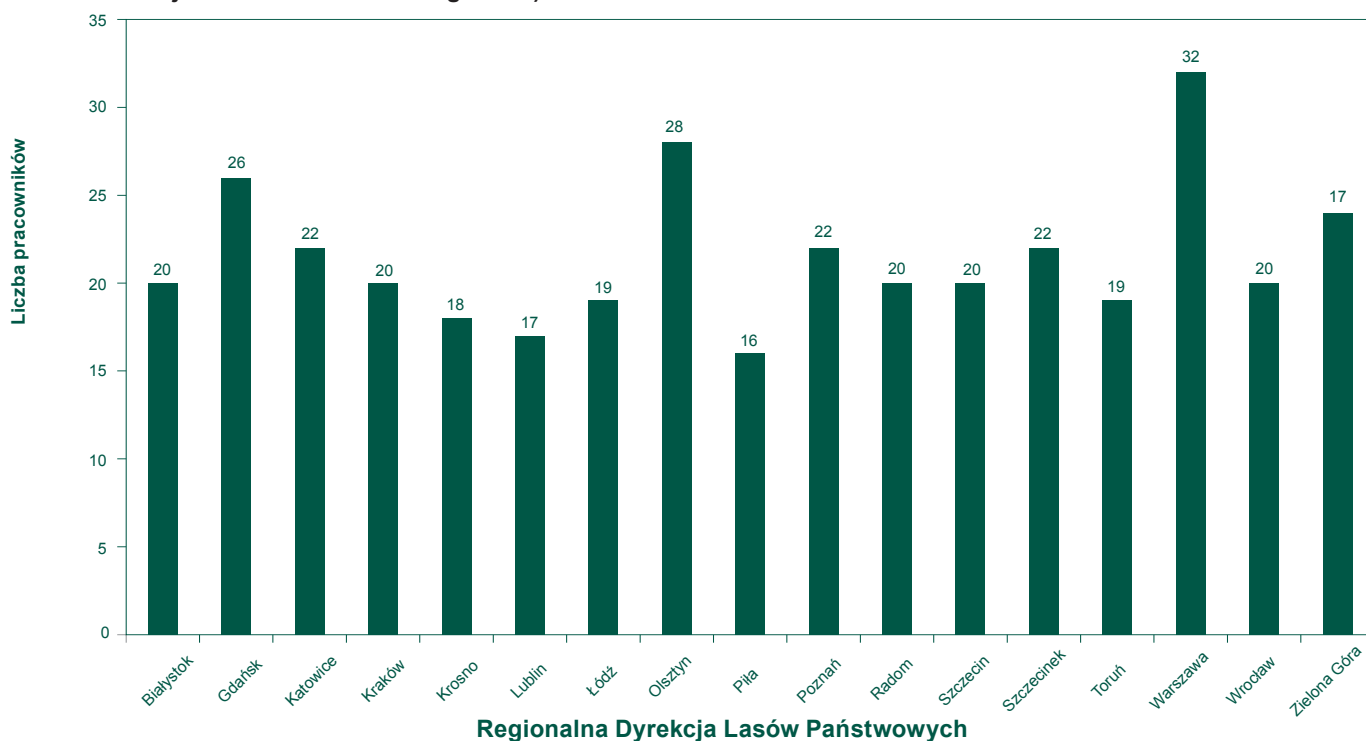
Zdecydowana większość leśników prowadzi zajęcia edukacyjne tylko sporadycznie, kilka – kilkanaście razy w roku. Dzięki jednak tak powszechnemu zaangażowaniu, zapotrzebowanie społeczne na edukację leśną można w dużym stopniu spełnić. Leśnicy zatrudnieni w ośrodkach edukacji leśnej, głównie na terenie Leśnych Kompleksów Promocyjnych, na edukację poświęcają więcej czasu pracy. W 2014 r. było to już ponad 90 osób, którym edukacja zajmowała ponad 70% czasu pracy.

Z danych zamieszczonych w sprawozdaniach (tabela 6) wynika, że najliczniejszą grupą leśnych edukatorów, liczącą łącznie 5116 osób, są leśniczowie i podleśniczowie, a następnie specjaliści, referenci i pracownicy techniczni nadleśnictw (1610 osób). Sytuacja ta wynika wprost ze struktury zatrudnienia w Lasach Państwowych, jak również z przyjętej generalnie zasady, że leśniczowie „obsługują”, gdy chodzi o edukację leśną, przynależne terytorialnie do danego leśnictwa szkoły.

Tabela. Pracownicy nadleśnictw angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w 2014 roku – według stanowisk

STANOWISKO	Liczba osób	Udział %
Nadleśniczy	388	4,3
Zastępca nadleśniczego	369	4,0
Inżynier nadzoru	440	4,8
Specjalista, referent	1 610	17,6
Leśniczy, podleśniczy	5 116	56,0
Strażnik leśny	630	6,9
Stażysta	587	6,4
RAZEM	9 140	100,0

Wykres 8. Pracownicy nadleśnictw angażujący się w działalność edukacyjną w 2014 roku (średnia liczba pracowników na jedno nadleśnictwo – wg RDLP)

Godny uwagi jest fakt dużego zainteresowania i osobistego zaangażowania nadleśniczych, ich zastępców i inżynierów nadzoru w działania edukacyjne nadleśnictw (tabela 6). Z natury rzeczy są to wystąpienia i spotkania sporadyczne i ukierunkowane na grupy „bardziej wymagające”, niemniej świadczą o przykładaniu dużej wagi przez kadrę kierowniczą do kontaktów ze społeczeństwem. Aż 388 na 430 nadleśniczych (90%) deklaruje osobiste uczestnictwo w działaniach edukacyjnych własnego nadleśnictwa. Przeciętnie 21 pracowników każdego nadleśnictwa w kraju angażuje się w edukację leśną społeczeństwa, przy czym najwyższe średnie odnotowano w nadleśnictwach regionalnych dyrekcjach Lasów Państwowych w Warszawie – 32, Olsztynie – 28 i Gdańsku – 26 pracowników (wykres 8).

5. Nadleśnictwo edukacyjne 2014 roku

Z obliczeń wykonanych w oparciu o dane zawarte w sprawozdaniach z działalności edukacyjnej regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych wyłania się obraz przeciętnego – pod względem statystycznym – czysto teoretycznego nadleśnictwa edukacyjnego roku 2014. Na obraz ten składa się kilka elementów. W edukacji leśnej wykorzystywana jest przede wszystkim leśna ścieżka dydaktyczna. Na każde nadleśnictwo w kraju przypadają średnio dwie, a w co piątym nadleśnictwie nawet trzy ścieżki, chociaż w rzeczywistości niektóre (nieliczne) nadleśnictwa nie posiadają ścieżki dydaktycznej, a inne mają ich cztery, czy nawet pięć. Statystycznie biorąc, każde nadleśnictwo posiada już wiatę edukacyjną, gdyż jest ich w kraju 548 na 430 istniejących nadleśnictw. Powszechnie wykorzystywane są w celach edukacyjnych obiekty gospodarcze, jak np. szkółki leśne, drzewostany nasienne i zachowawcze. Takie zastosowanie znajdują również obiekty przyrodnicze nie-

związane bezpośrednio z gospodarką leśną, jak rezerwy przyrody, ogrody i parki dendrologiczne. Więcej niż połowa nadleśnictw (272) posiada własną izbę edukacyjną.

W różnych formach edukacji leśnej organizowanych przez jedno nadleśnictwo uczestniczyło w 2014 r. ponad 5 tys. osób. Były to przede wszystkim przedszkolaki, dzieci i młodzież szkolna w wieku od 3 do 12 lat (56,4%). Uczestnicy edukacji najczęściej korzystali z zajęć terenowych i wycieczek z przewodnikiem (np. z wykorzystaniem leśnej ścieżki dydaktycznej) oraz uczestniczyli w akcjach i imprezach edukacyjnych organizowanych na terenie jednostek Lasów Państwowych, typu Drzwi Otwarte w nadleśnictwie, Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, Święto Niezapominajki. Statystyczne nadleśnictwo edukacyjne przeprowadziło w 2014 r. 36 zajęć terenowych, w których uczestniczyło łącznie blisko 1,3 tys. osób. Pracownicy nadleśnictwa przeprowadzili 27 zajęć we własnej izbie leśnej lub ośrodku edukacji dla 829 osób oraz 13 lekcji w szkołach dla 576 uczniów. Ponadto wygłosili cztery prelekcje na forum samorządowym, czy zebraniu wiejskim dla blisko dwustu słuchaczy.

Nadleśnictwo przygotowało trzy konkursy (wiedzy przyrodniczej, plastyczne, fotograficzne), a w każdym z nich uczestniczyło średnio 105 osób. Ponadto, było ono organizatorem lub współorganizatorem pięciu akcji i imprez edukacyjnych, jak Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, Drzwi Otwarte w nadleśnictwie, zimowe dokarmianie zwierząt itp. W jednej takiej akcji uczestniczyło średnio 272 osoby. Statystycznie biorąc, niemal każde nadleśnictwo urządziło wystawę edukacyjną – rysunków, obrazów, fotografii, eksponatów itp., którą odwiedziło przeciętnie 513 osób. W innych formach edukacji przyrodniczo-leśnej i promocji, gdzie frekwencje jest tylko szacowana, organizowanych przez nadleśnictwo (np. stoiska na targach i festynach, grzybobranie,

konsultacje przy pisaniu prac naukowych) uczestniczyło jeszcze ponad 3,4 tys. osób.

W działalności edukacyjnej statystyczne nadleśnictwo współpracowało w 2014 r. z 21 szkołami, z dwiema bądź trzema jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi (Komitet Ochrony Orłów, Liga Ochrony Przyrody, Klub Przyrodników, Towarzystwo Przyjaciół Lasu). Co drugie nadleśnictwo współpracowało z parkiem krajobrazowym lub narodowym. W celu promocji wydarzeń edukacyjnych i wiedzy o lesie nadleśnictwo najczęściej utrzymuje kontakty z dwiema redakcjami lokalnej prasy, natomiast dwa na każde trzy nadleśnictwa współpracują z rozgłośnią radiową i stacją telewizyjną.

Tak duże spektrum działań edukacyjnych było możliwe, ponieważ angażowało się w nie (w różnym stopniu) 21 pracowników nadleśnictwa, w tym 12 leśniczych (i podleśniczych) oraz czterech specjalistów z biura nadleśnictwa. Uśrednione dane wskazują, że w edukacji leśnej społeczeństwa uczestniczy w każdym nadleśnictwie jeden, a czasem dwóch funkcjonariuszy Straży Leśnej. Poza tym w działaniach edukacyjnych 93% nadleśnictw w kraju uczestniczyła też kadra kierownicza: nadleśniczy, jego zastępca i inżynier nadzoru.

6. Inne jednostki Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa

6.1. Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych

Regionalne dyrekcje Lasów Państwowych (RDLP) w zakresie edukacji leśnej społeczeństwa pełnią głównie rolę koordynującą, doradczą i wspierającą działalność edukacyjną nadzorowanych nadleśnictw. W każdej z 17 RDLP w kraju wyznaczony jest koordynator edukacji leśnej, który wykonuje ponadto samodzielnie – często wspierany przez innych pracowników dyrekcji – szereg zadań edukacyjnych, jak kontakty z kuratorium oświaty i ze szkołami, przygotowanie i głoszenie referatów, opracowanie folderów, publikacji prasowych, programów radiowych i telewizyjnych. W niektórych regionalnych dyrekcjach LP aktywnie funkcjonuje dział edukacyjny na stronie internetowej.

Biura regionalnych dyrekcji LP na ogół nie posiadają własnych obiektów edukacyjnych. Wyjątkowo, spotkania edukacyjne odbywają się w salach konferencyjnych (Białystok, Toruń), izbach leśnych bądź wiatkach edukacyjnych (Krosno, Szczecinek). Częściej w edukacji wykorzystywane są obiekty pobliskich nadleśnictw, tak jak np. pracownicy biura RDLP w Olsztynie w działalności edukacyjnej wykorzystują obiekty Nadleśnictwa Kudypy, gdzie do dyspozycji jest ośrodek, wiatka edukacyjna, ścieżka dydaktycznych i arboretum.

Pracownicy biur RDLP przeprowadzili w 2014 r. (według danych z 11 dyrekcji na 17 istniejących) 10 zajęć terenowych, 64 prelekcje – wykłady w sali konferencyjnej i 58 lekcji w szkołach. W tych formach edukacji uczestniczyło łącznie ponad 6 tys. osób. Wygłaszali też prelekcje podczas 33 spotkań edukacyjnych poza szkołami, łącznie dla 1,4 tys. słuchaczy. Przeprowadzili 20 konkursów (pla-

stycznych, wiedzy leśnej, fotograficznych) przy frekwencji 5,5 tys. uczestników. Zorganizowali 34 duże akcje edukacyjnych np. z okazji Sprzątania Świata, Dnia Ziemi, w których uczestniczyło ponad 18 tys. osób, głównie dzieci i młodzieży z miast, gdzie mieści się siedziba RDLP. Ponadto, przygotowali 11 wystaw o tematyce przyrodniczo-leśnej, które odwiedziło ponad 7,6 tys. osób. Stoiska edukacyjne prowadzone przez leśników z RDLP na różnego rodzaju festynach (Dzień Ziemi, Światowy Dzień Ochrony Środowiska, dożynki, targi) odwiedziło, szacunkowo, ponad 170 tys. osób. Łączna frekwencja w wydarzeniach edukacyjnych organizowanych, bądź współorganizowanych przez biura 11 RDLP przekroczyła 200 tys. osób.

W ostatnich latach rośnie znaczenie stron internetowych, zarówno nadleśnictw jak i regionalnych dyrekcji LP jako narzędzia wspomagającego edukację leśną społeczeństwa. W 2013 roku strony internetowe jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych zostały ujednoczone. Ciekawe graficznie, na bieżąco aktualizowane i atrakcyjne merytorycznie, notują nawet kilkadziesiąt tysięcy odwiedzin w ciągu miesiąca.

Biura RDLP na polu edukacji współpracowały w 2014 roku głównie ze szkołami (230), ośrodkami edukacji (27) oraz redakcjami prasy (74), radia (66) i telewizji (37). W wyniku współpracy z mediami opublikowano 144 artykuły prasowe, 141 programów radiowych oraz 94 materiały telewizyjne z zakresu edukacji przyrodniczo-leśnej. Biura RDLP współpracowały na niwie edukacyjnej również z 43 organizacjami pozarządowymi, 17 samorządami (głównie chodzi tu o Urzędy Marszałkowskie) i 25 komendami Straży Pożarnej. Według niepełnych danych wydatki biur RDLP na działalność edukacyjną i promocyjną w 2014 r. wyniosły od 3 tys. zł do 60 tys. zł, przy czym na uwagę zasługują skuteczne starania biur RDLP w Pile i Olsztynie, które uzyskały na działalność edukacyjną odpowiednio: 25 tys. zł i 5,5 tys. zł z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Z uwagi na fakt, że plan kont nie przewiduje wydatków edukacyjnych na szczeblu RDLP, koszty tej działalności odnoszone są na ogół na rzecz kosztów promocji, bądź kosztów funkcjonowania biura. W ramach działalności promocyjnej regionalne dyrekcje LP uczestniczyły w 2014 roku w dużej, całorocznej kampanii edukacyjnej „Dla lasów. Dla ludzi” z okazji 90-lecia Lasów Państwowych, koordynowanej i dofinansowanej przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych.

W działaniach edukacyjnych biur 11 RDLP uczestniczyło w 2014 r. łącznie 90 pracowników, w tym najwięcej specjalistów (51), naczelników wydziałów merytorycznych (24), ale te zadania wykonują również dyrektorzy i wicedyrektorzy (15).

6.2. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych

Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (CILP) jest jednostką organizacyjną Lasów Państwowych o zasięgu krajowym. Zadaniem Centrum jest realizacja polityki informacyjnej, promocja i kształtowanie wizerunku Lasów Państwowych, krzewienie i popularyzacja wiedzy leśnej,

tworzenie forum wymiany doświadczeń i poglądów, monitorowanie życia politycznego, gospodarczego i informacji medialnych. Swoją misję wypełnia, zarządzając witryną internetową Lasów Państwowych, koordynując funkcjonowanie stron internetowych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, prowadząc działalność wydawniczą (prasa i publikacje książkowe: promocyjne i branżowe na rzecz Lasów Państwowych), medialną, nadzorując produkcję filmową na rzecz Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

W 2014 r. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe obchodziło 90-lecie istnienia. Celem działań komunikacyjnych było przekazanie grupom docelowym informacji o tradycji i dorobku merytorycznym i organizacyjnym Lasów Państwowych. Motywem przewodnim w roku jubileuszowym było hasło „Dla lasu, dla ludzi”. W celu ujednolicenia działań promocyjnych i edukacyjnych LP zostało opracowane logo 90-lecia LP oraz spójna dla wszystkich jednostek Lasów Państwowych identyfikacja wizualna. Poniżej przedstawiono przegląd ważniejszych działań edukacyjnych CILP w 2014 r.

Wydarzenia edukacyjne

W kalendarzu obchodów 90-lecia Lasów Państwowych znalazły się następujące wydarzenia edukacyjne:

– „Dzień Ziemi” – festyn zorganizowany 27 kwietnia 2014 roku na Polu Mokotowskim w Warszawie wspólnie z Fundacją Ośrodka Edukacji Ekologicznej i RDLP w Warszawie,

– Centralne obchody „Święta Polskiej Niezapominajki” – festyn edukacyjny na terenie Leśnego Ośrodka Edukacyjnego w Jedlni-Letnisku, który odbył się 18 maja. Relacja na antenie Programu I PR,

– „Jak bezpiecznie korzystać z lasu”- konferencja pod honorowym patronatem ministra środowiska zorganizowana 29 maja wspólnie z Głównym Inspektorem Sanitarnym, poświęcona rozsądnemu korzystaniu z lasów przez turystów,

– 18. Piknik Naukowy, przygotowany przez Polskie Radio i Centrum Nauki Kopernik, odbył się 31 maja na Stadionie Narodowym w Warszawie. Tysiące osób, które odwiedziły piknik, mogły odkryć tajniki życia lasu. Na tej, największej w Europie, popularnonaukowej imprezie plenerowej swoje stoisko miały Lasy Państwowe, reprezentowane przez leśników z LKP Bory Tucholskie,

– 9. Europejski Kongres Edukacji Leśnej, odbył się w dniach 10-12 września w Łagowie pod hasłem: „Edukacja leśna – więcej niż nauczanie o lesiel”. W spotkaniu uczestniczyło ponad 120 osób z Polski, Niemiec, Słowacji, Czech, Finlandii, Norwegii, Szwajcarii, Szkocji, Włoch, Grecji i innych krajów,

– „Wielkie Grzybobranie” – festyn organizowany 14 września, wspólnie z Nadleśnictwem Wyszaków w Długosiodle,

– Wystawa grzybów „Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia” i towarzyszący jej konkurs fotograficzny „Leśne inspiracje”. Wystawa na terenie Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Warszawie (SANEPiD) otwarta była w dniach 16-30 września.

Konferencje zewnętrzne

Centrum Informacyjne LP współorganizowało konferencje, w których brali udział przedstawiciele Lasów Państwowych, oraz promowało Lasy Państwowe w ramach konferencji organizowanych przez zewnętrznych partnerów. Były to:

– V Forum Innowacji oraz I Forum Turystyczne Państw Karpackich w Rzeszowie. Działania przeprowadzone w ramach współpracy CILP z Fundacją Innopolis oraz Nadleśnictwem Bircza w dniach 27-28 maja w Rzeszowie, na terenie obiektów Uniwersytetu Rzeszowskiego,

– Konferencja pt. „Lasy w parkach narodowych i rezerwach przyrody” w Kampinoski Parku Narodowym 24-26 września,

– Konferencja „Współczesne Zagadnienia Edukacji Leśnej Społeczeństwa” organizowana przez Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej SGGW w Rogowie przeznaczona dla osób zajmujących się edukacją leśną.

Projekty edukacyjne dofinansowane przez CILP

W ramach ogólnopolskiej kampanii promującej „Jubileusz 90-lecia Lasów Państwowych” Centrum Informacyjne Lasów Państwowych współpracowało z wybranymi jednostkami regionalnymi LP. W celu sprawnej współpracy i zuniifikowania materiałów, CILP udostępniło zestaw elementów graficznych oraz gotowych projektów graficznych do wykorzystywania przez jednostki, w tym logotyp jubileuszu 90-lecia LP. Materiały były udostępnione za pośrednictwem serwera FTP. W ramach prowadzonych wspólnie działań, na terenie całego kraju zorganizowano kilkadziesiąt akcji promocyjno-edukacyjnych, w tym:

– „Leśny Festyn Edukacyjny” – akcja promocyjno-edukacyjna zorganizowana na Placu Kuracyjnym przy moło w Sopocie we wrześniu 2014 r.,

– „Leśny Piknik Rodzinny” – akcja promocyjno-edukacyjna zorganizowana w Katowicach w czerwcu 2014 r. (Nadleśnictwo Katowice),

– Piknik Leśno-Łowiecki „Cietrzewisko” – przedsięwzięcie promocyjno-edukacyjne zorganizowane w Koszęcinie (na terenie Nadleśnictwa Koszęcin) w sierpniu 2014 r. Współpraca pomiędzy Nadleśnictwem Koszęcin i Zespołem Pieśni i Tańca „Śląsk”,

– „Dzień Żubra” – akcja edukacyjno-promocyjna (LKP „Lasy Bieszczadzkie”, Nadleśnictwo Stuposiany, Nadleśnictwo Lutowiska, RDLP Krosno) zorganizowana w sierpniu 2014 r. w Lutowiskach,

– „TVP Bieszczady” – edukacja przyrodniczo-leśna społeczeństwa oraz promocja Lasów Państwowych w ramach projektu multimedialnego promującego Bieszczady, przygotowanego przez TVP Rzeszów,

– „Święto Lasu” – wydarzenie o charakterze edukacyjno-promocyjnym, zorganizowane w maju 2014 r. na rynku Manufaktury w Łodzi,

– Piknik ekologiczny „Lato pod drzewami” – impreza o charakterze pikniku edukacyjnego, promująca zrównoważoną gospodarkę leśną oraz aktywne formy wypoczynku na terenach leśnych. W ramach akcji, zorganizowanej w czerwcu 2014 r. w Rogowie (RDLP Łódź, Nadleśnictwo

Brzeziny), prowadzono edukację przyrodniczo-leśną i prezentowano ofertę rekreacyjną lasów regionu,

– „Leśny Rajd Rowerowy” – akcja organizowana przez nadleśnictwa: Złotów, Zdrojowa Góra, Lipka, Jastrowie, Okonek (RDLP Piła) we wrześniu 2014 r.,

– „W 90 dni dookoła Lasów Państwowych” – kilkuetapowy projekt o charakterze edukacyjnym, zrealizowany w terminie kwiecień-sierpień 2014 r. w Poznaniu (RDLP Poznań),

– „Piknik majowy w Puszczy Iłżeckiej” – akcja promocyjno-edukacyjna, zorganizowana w maju 2014 r. na terenie Nadleśnictwa Marcule,

– „Dary Świętokrzyskich Lasów” – wydarzenie promocyjno-edukacyjne, które zorganizowano we wrześniu 2014 r. w Kielcach (Nadleśnictwo Kielce) oraz na powierzchniach leśnych znajdującej się na terenach nadleśnictw: Daleszyce, Zagnańsk i Łagów,

– „Puszcza Notecka dawniej i dziś – 90 lat Lasów Państwowych” – akcja promocyjno-edukacyjna zorganizowana w lipcu 2014 r. przez Nadleśnictwo Karwin na terenie lotniska w Trzebiczu Nowym,

– „Biegnij z nami w lasach Nadleśnictwa Gryfino” – wydarzenie o charakterze promocyjno-edukacyjnym, propagujące aktywny wypoczynek na terenach leśnych. Lokalizacja wpisana w cykl „zBiegiemNatury”. Bieg oraz program edukacyjny przeprowadzono w październiku 2014 r. na terenie Puszczy Bukowej,

– „Wakacje z lasami” – akcja edukacyjno-promocyjna zorganizowana w Połczynie Zdroju w lipcu 2014 r. Promocja aktywnych form wypoczynku na terenach leśnych oraz edukacja leśna społeczeństwa,

– Wydarzenia organizowane w ramach współpracy CILP z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Warszawie – cykl akcji edukacyjno-promocyjnych realizowanych w 2014 r. w ramach kampanii promującej „Jubileusz 90-lecia Lasów Państwowych”, m.in.: „Piknik edukacyjny – dzień otwarty w Centrum Edukacji Leśnej Nadleśnictwa Celestynów”, „Z lasem w tle” (wystawa promocyjno-edukacyjna zorganizowana w terminie 1-31 sierpnia 2014 r. w Warszawie, projekt prowadzony przez Nadleśnictwo Drewnica); Konferencja „I tylko pamięć została po tej katyńskiej nocy” (akcja edukacyjno-promocyjna zorganizowana 18 września 2014 r. w Centrum Edukacji Leśnej Nadleśnictwa Celestynów), „Chojnka od leśników” (akcja promocyjno-edukacyjna zorganizowana 5 grudnia 2014 r. na Rynku Starego Miasta w Warszawie oraz 13 grudnia 2014 r. w ramach Jarmarku Świętecznego przy rondzie Waszyngtona w Warszawie; projekt prowadzony przez nadleśnictwa Chojnów i Jabłonna).

Centrum Informacyjne Lasów Państwowych współpracowało z ekologicznymi organizacjami pozarządowymi realizując projekty dotyczące edukacji przyrodniczo-leśnej. W roku 2014 zrealizowano następujące projekty: Listy do Ziemi, Kampania „LAS – mamy szczęście”, Las Erasmusa, Inauguracja 12 edycji „Święta Drzewa” oraz akcja edukacyjna „Drzewo Wolności”, „Chojnki Nadziei”, „Sprzątanie Świata – Polska 2014”, „Po stronie natury” – Odnawiamy szlaki.

Konkursy

W ramach prowadzonej edukacji przyrodniczo-leśnej zostały zorganizowane konkursy dla dzieci i młodzieży:

– Ogólnopolski Konkurs dla młodzieży szkolnej pod hasłem „Mój Las” – XXVII edycja lata 2013/2014 organizowany przez SITLiD we współpracy z Lasami Państwowymi,

– IV edycja międzynarodowego konkursu wiedzy o lesie „YPEF – Młodzież w Lasach Europy” – współorganizacja z Towarzystwem Przyjaciół Lasu,

– Konkurs na edukacyjne gry i zabawy, prezentujące drewno jako surowiec uniwersalny, organizowany przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych we współpracy z Wydziałem Edukacji i Udostępniania Lasu DGLP,

– Akcja „Było wysypisko jest uroczysko” – pod patronatem Ministerstwa Środowiska. Projekt miał na celu zaprezentowanie korzyści i wskazanie zmian w zachowaniach społecznych wynikających z wprowadzenia nowych zasad gospodarki odpadami komunalnymi, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na tereny leśne. Uczestnikami akcji były placówki oświatowe (uczniowie z opiekunami), które podjęły współpracę z jednostkami Lasów Państwowych – nadleśnictwami.

Działalność medialna

Patronat medialny nad obchodami jubileuszu 90-lecia Lasów Państwowych objęły Program Pierwszy Telewizji Polskiej i Program Pierwszy Polskiego Radia.

Programy radiowe:

– Leśny konkurs dla słuchaczy na antenie PR1. W paśmie „Cztery Pory Roku” przez 14 dni w czerwcu emitowane były przygotowane i zadawane przez leśników pytania dotyczące polskich lasów, gospodarki, leśnej flory i fauny. Lasy Państwowe ufundowały nagrody dla zwycięzców – kosze piknikowe i albumy „90 lat Lasów Państwowych”,

– „Chojnki Jedynki i Lasów Państwowych”. CILP koordynowało akcję promującą naturalne chojny jako drzewka świąteczne w ramach współpracy z Polskim Radiem.

Programy telewizyjne:

– „Okrasa łamie przepisy” TVP1. Koordynacja przez CILP nagrania programu kulinarnego z akcentami leśnymi,

– „Prosto z Lasu” – cykl 26 odcinków promujących proekologiczne postawy i działania w społeczeństwie, przedstawiający polskich leśników wprowadzających od lat w życie ideę zrównoważonej gospodarki leśnej,

– „Las Story” – cykl 14 programów telewizyjnych emitowanych na antenie TVP1 od września do grudnia 2014 r. „Las Story” to urzekająca opowieść o polskich lasach, ich dzikich mieszkańcach i ludziach, którzy je chronią,

– „Przyjaciele lasu” – cykl 20 programów telewizyjnych emitowanych na antenie TVP ABC od kwietnia do grudnia 2014 r.,

– „Las bliżej nas” – cykl 10 programów telewizyjnych realizowanych w Bieszczadach, będących kompendium wiedzy o lasach, emitowanych na antenie TVP1 w okresie marzec – maj 2014 r.

Prasa:

– „Przyroda Polska” – artykuły edukacyjne w 12 numerach miesięcznika od stycznia do grudnia 2014 r. oraz dwie wrzutki w postaci płyt: CD „Leśna encyklopedia ornitologiczna” (czerwiec) i DVD „90 lat Lasów Państwowych” (grudzień),

– „Środowisko” – wkładka 4-kolumnowa wydana na Targi Poleko,

– „National Geographic” – kampania edukacyjna „Odkryj piękno polskich lasów”.

Produkcja filmowa

Współpraca Centrum Informacyjnego LP z Ośrodkiem Rozwojowo-Wdrożeniowym LP w Bedoniu. Produkcja filmów: „Drewno eko-surowiec” oraz „Pancerne reliktory puszczy”, przygotowanie płyty CD „Leśna encyklopedia ornitologiczna” oraz DVD „90 lat Lasów Państwowych” i audiobooka „O czym szumi las”; produkcja klipu promocyjnego z okazji Międzynarodowego Dnia Lasów (lektor Krystyna Czubówna); realizacja klipu „Co słycać w lesie” – spot na potrzeby edukacji leśnej i promocji Lasów Państwowych.

Publikacje edukacyjne

Publikacje o charakterze edukacyjnym rozpowszechniane były przez Centrum Informacyjne LP podczas centralnych kampanii promocyjnych i imprez o zasięgu ogólnokrajowym. Poprzez wymienione poniżej publikacje osiągnięto następujące cele edukacyjne:

– przedstawienie osiągnięć Lasów Państwowych w prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej oraz w działalności edukacyjnej na rzecz społeczeństwa,

– rozpowszechnianie informacji, że leśnik, będący gospodarzem lasu, troszczy się nie tylko o stan samego lasu, ale również chroni przyrodę,

– zachęcenie społeczeństwa do zdrowego spędzania czasu w lesie w miejscach, które warto zobaczyć i poznać, w sposób bezpieczny dla obu stron,

– zainteresowanie młodzieży tematyką leśną, kształtowanie postaw proekologicznych,

– przekazanie treści edukacyjnych związanych z lasem nauczycielom, a za ich pośrednictwem – dzieci i młodzieży.

Opracowano i wydano w 2014 r.:

– Kalendarz na rok szkolny 2014/2015 dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej obejmujący kalendarium rok szkolny oraz okres wakacji. Kalendarz poświęcony został ptakom oraz roli leśników w ich ochronie,

– Kalendarz 13-planszowy na rok 2015 o tytule „Czas/Czar Drewna” w ciekawej szacie graficznej, pokazujący związek lasu ze zwierzętami w nim żyjącymi oraz gatunki drzew rosnących w polskich lasach w kontekście zastosowań drewna z nich pochodzącego,

– Książka edukacyjna Pawła Fabijańskiego pt. „Moje spotkania ze zwierzętami” oraz publikacja pt. „Czas/Czar drewna”, prezentująca gatunki drzew rosnących w polskich lasach oraz liczne zastosowania drewna tych gatunków,

– Poradnik „Co zrobić w lesie, gdy...” Edwarda Marszałka.

Transmisje online

W 2014 r. kontynuowano działalność fanpage’u projektu Żubry Online, który przekroczył liczbę 86 tys. fanów. Informacje o Żubrach Online pojawiały się w mediach.

Popularność jaką cieszyła się transmisja z gniazda bielików realizowana w 2013 r., uświadomiła potrzebę obserwacji innych gatunków. Dlatego w 2014 r. rozpoczęto projekt Rybołowy Online, przeprowadzony we współpracy z Nadleśnictwem Lipka. Profil rybołów, założony w maju 2014 r., w ciągu zaledwie kilku miesięcy zdobył niemal 3 tys. fanów. Informacja o transmisji pojawiła się w ogólnopolskich stacjach telewizyjnych oraz w portalach informacyjnych, np. TVN24.pl.

Wortal eRys

Strony wortalu edukacyjnego www.erys.pl odnotowały w 2014 r. niemal 20 tys. wizyt miesięcznie, a 238 tys. wejść i 192 tys. unikalnych użytkowników w ciągu całego roku. Postać rysia i treści zamieszczane na portalu były inspiracją i zostały wykorzystane do edukacyjnych publikacji dla dzieci („Od nasionka”, „Praca leśnika”) wydanych przez CILP. Dużą popularnością na wortalu cieszyły się blogi tematyczne: „Blog leśniczego” (<http://bloglesniczego.erys.pl>), który notuje średnio 33 tys. odsłon w miesiącu oraz „Blog edukatora” (<http://blogedukatora.erys.pl>); ten specjalistyczny blog osiągnął w 2014 r. średnio 10 tys. odsłon w ciągu miesiąca.

Facebook

Centrum Informacyjne LP w 2014 r. koordynowało działanie profili nadleśnictw na portalu społecznościowym Facebook. Fanpage nadleśnictw pełni ważną rolę w prowadzonej edukacji przyrodniczo-leśnej i stanowią dodatkową platformę do kontaktu z osobami spoza struktur Lasów Państwowych. Najbardziej popularne profile w ubiegłym roku przekroczyły liczbę 5 tys. fanów.

6.3. Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu

Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu jest firmą świadczącą usługi na rzecz Lasów Państwowych, przedsiębiorców leśnych i wielu innych firm współpracujących z leśnictwem. Ośrodek podlega bezpośrednio Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych, a najważniejszymi gałęziami jego działalności są: maszyny leśne, poligrafia, filmy, ocena nasion i szkolenia.

W zakresie działalności edukacyjnej Ośrodek przygotował w 2014 r. sześć wystaw prezentujących unikatowy dorobek fotograficzny Włodzimierza Puchalskiego, znanego fotografa przyrody, reżysera filmów przyrodniczych i podróżnika. Wystawy były prezentowane m.in. w Toruniu, Węgorzewie, Niepołomicach i Krakowie.

Materiały filmowe o tematyce przyrodniczo-leśnej, przygotowane przez Ośrodek były prezentowane w kilku stacjach telewizyjnych: w TVP Gdańsk, w Pomorskiej TV (18 tytułów filmowych), TVP Polonia (39 tytułów filmowych),

TVP S.A., TVN International (emisja 12 tytułów filmowych poza granicami kraju).

Studio Filmowe Ośrodka przygotowało kilka materiałów dołączanych w formie insertów DVD, CD do czasopism: Przyroda Polska (filmy: „90 lat Lasów Państwowych”, „Leśna encyklopedia ornitologiczna”), Echa Leśne („90 lat Lasów Państwowych” i audiobook „O czym szumi las”) i Drwal (film „Zasady bezpiecznej ścinki drzew”). Łącznie za sprawą insertów do czytelników trafiło 63,2 tys. egz. wydawnictw wyprodukowanych przez Studio filmowe.

Ośrodek Rozwojowy w Bedoniu wyprodukował jeszcze kilka innych wydawnictw szeroko wykorzystywanych w działalności edukacyjnej m.in. przez jednostki Lasów Państwowych. Są to filmy: „Pancerne relikty puszczy”, „Trufle w Polsce”, „Bezpieczny las”, „Drewno – ekosuwrowiec”, „Naturalne zasięgi drzew”, oraz audiobooki: „Wśród trzciny i wód” i „W krainie łabędzia”. Ponadto, wznowiono dwie książki Włodzimierza Puchalskiego z tzw. Zielonej serii oraz album fotograficzny „Werki Włodzimierza Puchalskiego”.

6.4. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie jest jednostką organizacyjną Lasów Państwowych. Jednym z głównych zadań statutowych Ośrodka jest prowadzenie edukacji leśnej społeczeństwa. Do edukacji służą następujące obiekty: ośrodek edukacji leśnej, izba edukacji leśnej, wiatka edukacyjna, park-arboretum, leśna ścieżka dydaktyczna, pokazowa zagroda zwierząt, dwie wystawy terenowe, pięć wystaw stałych oraz sześć wystaw czasowych. Wystawy stałe są urządzone w obiektach Muzeum Leśnictwa. Ich tematy to: „Związki lasu z kulturą”, „Historia gospodarstwa leśnego na ziemiach polskich”, „Technika leśna” i „Przyrodnicze podstawy leśnictwa – spotkanie z lasem”.

Tabela. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie i frekwencja w 2014 roku

FORMA EDUKACJI	Liczba zajęć	Liczba uczestników
Warsztaty edukacyjne	33	794
Konkursy edukacyjne	5	1 018
Akcje, imprezy edukacyjne	5	3 439
Prelekcje, wykłady, konferencje	27	939
Prelekcje w szkołach	–	–
Inne wydarzenia (koncert, festiwal)	5	924
Lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem	136	3 679
Wystawy edukacyjne (stałe i czasowe)	x	33 796
RAZEM	x	44 589
Inne (zwiedzanie pokazowej zagrody zwierząt i parku-arboretum)	x	92 910

Z oferty edukacyjnej Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie w 2014 r. skorzystało blisko 44,6 tys. osób, w tym najczęściej dorosłych (25,4 tys.) oraz dzieci i młodzieży szkolnej w wieku od 7 do 12 lat (12,7 tys.). Ponadto, park-arboretum i pokazową zagrodę zwierząt odwiedziło blisko 93 tys. osób. W tabeli poniżej pokazano zrealizowane w OKL formy edukacji wraz z frekwencją.

W działalności edukacyjnej Ośrodek Kultury Leśnej współpracował w 2014 r. ze 130 podmiotami, w tym głównie ze szkołami (89) i mediami (20). Liczba pracowników OKL zajmujących się edukacją wynosiła 23 osoby. Sezonowo zatrudniano dodatkowo cztery osoby w charakterze przewodników po wystawach edukacyjnych.

Koszty działalności edukacyjnej Ośrodka w 2014 r. wyniosły 361,5 tys. zł, w tym wpłata z funduszu leśnego 283,5 tys. zł, zaś 78 tys. zł stanowiła dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

6.5. Leśny Bank Genów Kostrzyca

Działalność edukacyjna prowadzona w Leśnym Banku Genów Kostrzyca ma na celu upowszechnianie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników. Przekazywana jest również informacja na temat działalności Leśnego Banku Genów Kostrzyca, jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych powołanej do ochrony leśnych zasobów genowych. Głównymi odbiorcami oferty edukacyjnej LBG są dzieci i młodzież szkolna oraz studenci. Tematyka i formy zajęć dostosowane są do wieku i wiedzy odwiedzających.

W działalności edukacyjnej Leśnego Banku Genów wykorzystywane są: sala edukacyjna oraz do zwiedzania – laboratorium i chłodnia w gmachu głównym LBG, a ponadto arboretum z wytyczonymi trasami dydaktycznymi i hydrobotaniczna oczyszczalnia ścieków. Edukacją zajmuje się jeden pracownik, w razie potrzeby wspierany przez pracowników z innych działów Banku Genów.

W 2014 r. w edukacji przyrodniczej prowadzonej przez Leśny Bank Genów Kostrzyca uczestniczyło 2335 osób, głównie dzieci i młodzież szkolna (67%). Zrealizowano kilka akcji edukacyjnych, jak: zimowe dokarmianie zwierząt, dni drzewi otwartych, akcję „Czyste Karkonosze”. Organizowano siedem festynów promujących działalność Lasów Państwowych; konkurs plastyczny „Piękno lasu”, zajęcia edukacyjne w przedszkolach i w Muzeum Zabawek, zrealizowano projekt edukacyjny „Bliżej Lasu” z okazji jubileuszu 90-lecia PGL Lasy Państwowe. Zorganizowano trzy wystawy prac plastycznych oraz jedną fotograficzną o tematyce leśnej.

Leśny Bank Genów Kostrzyca jest również miejscem prowadzenia konferencji, szkoleń zawodowych i kursów specjalistycznych z zakresu genetyki, selekcji, nasiennictwa i szkółkarstwa leśnego dla leśników z całego kraju. Miejsce to odwiedzają również goście z zagranicy. ■

III. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LEŚNYCH KOMPLEKSÓW PROMOCYJNYCH (LKP) w 2014 roku

Leśne Kompleksy Promocyjne to jednostki funkcjonalne o znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym (ustawa o lasach z 1991 r.). Były tworzone na terenie całego kraju na mocy zarządzeń dyrektora generalnego Lasów Państwowych, w latach 1994-2011. Obecnie jest ich 25 i obejmują łącznie powierzchnię ponad 1,2 mln tys. ha (17% powierzchni Lasów Państwowych).

W skład Leśnych Kompleksów Promocyjnych wchodzi od jednego do siedmiu nadleśnictw, a w kilku przypadkach w granicach LKP znalazły się również tereny instytucji naukowych, uczelni, czy lasy innej własności, na przykład lasy miejskie. Informacje zawarte w tym rozdziale (III.) odnoszą się do nadleśnictw Lasów Państwowych wchodzących w skład 25 Leśnych Kompleksów Promocyjnych według stanu na koniec 2014 r. Jest ich razem 72 co stanowi 16,7% wszystkich (430) nadleśnictw w Polsce.

Jednym z zadań przypisanych Leśnym Kompleksom Promocyjnym, już przy tworzeniu pierwszych takich jednostek w 1994 r., była „edukacja ekologiczna społeczeństwa”. Ta sfera działalności nadleśnictw promocyjnych w ciągu minionych dwudziestu lat rozwijała się nadzwyczaj dynamicznie. Niniejsza informacja jest próbą oceny działalności edukacyjnej LKP, w tym również dla celów porównawczych, sporządzoną na bazie sprawozdań za 2014 r., wykonanych przez regionalne dyrekcje Lasów Państwowych. Należy zaznaczyć, że działalność edukacyjna nadleśnictw LKP jest częścią działalności Lasów Państwowych, którą już opisano w rozdziale II.

1. Obiekty edukacji leśnej w Leśnych Kompleksach Promocyjnych

Na terenie 25 Leśnych Kompleksów Promocyjnych funkcjonuje 28 ośrodków edukacji przyrodniczo-leśnej, 55 izb leśnych, 108 wiat edukacyjnych („zielonych klas”) i 213

ścieżek dydaktycznych (tab. 7.1). Są to główne obiekty wykorzystywane w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych i z porównania danych (tabela 1 na końcu opracowania) wynika, że nadleśnictwa LKP są bardziej „nasycone” infrastrukturą edukacyjną niż pozostałe nadleśnictwa LP. Dotyczy to zwłaszcza lokalizacji ośrodków edukacji, ale już w zdecydowanie mniejszym stopniu izb leśnych, wiat edukacyjnych i ścieżek dydaktycznych.

Gdy chodzi natomiast o wykorzystywane w działalności edukacyjnej punkty i powierzchnie (szkółki leśne, drzewostany itp.), jak również inne obiekty niezwiązane z gospodarką leśną (rezerwy przyrody, ogrody i parki dendrologiczne) – to ich liczebność i rozmieszczenie można uznać za równomierne na terenie Lasów Państwowych, z wyjątkiem obiektów małej retencji i ogrodów dendrologicznych, które spotyka się w nadleśnictwach Leśnych Kompleksów Promocyjnych wyraźnie częściej niż w nadleśnictwach poza LKP. Rodzaj i liczebność wszystkich obiektów edukacyjnych na terenie poszczególnych LKP w 2014 r. pokazano w tabelach 7.1 i 7.2.

2. Formy edukacji leśnej w Leśnych Kompleksach Promocyjnych

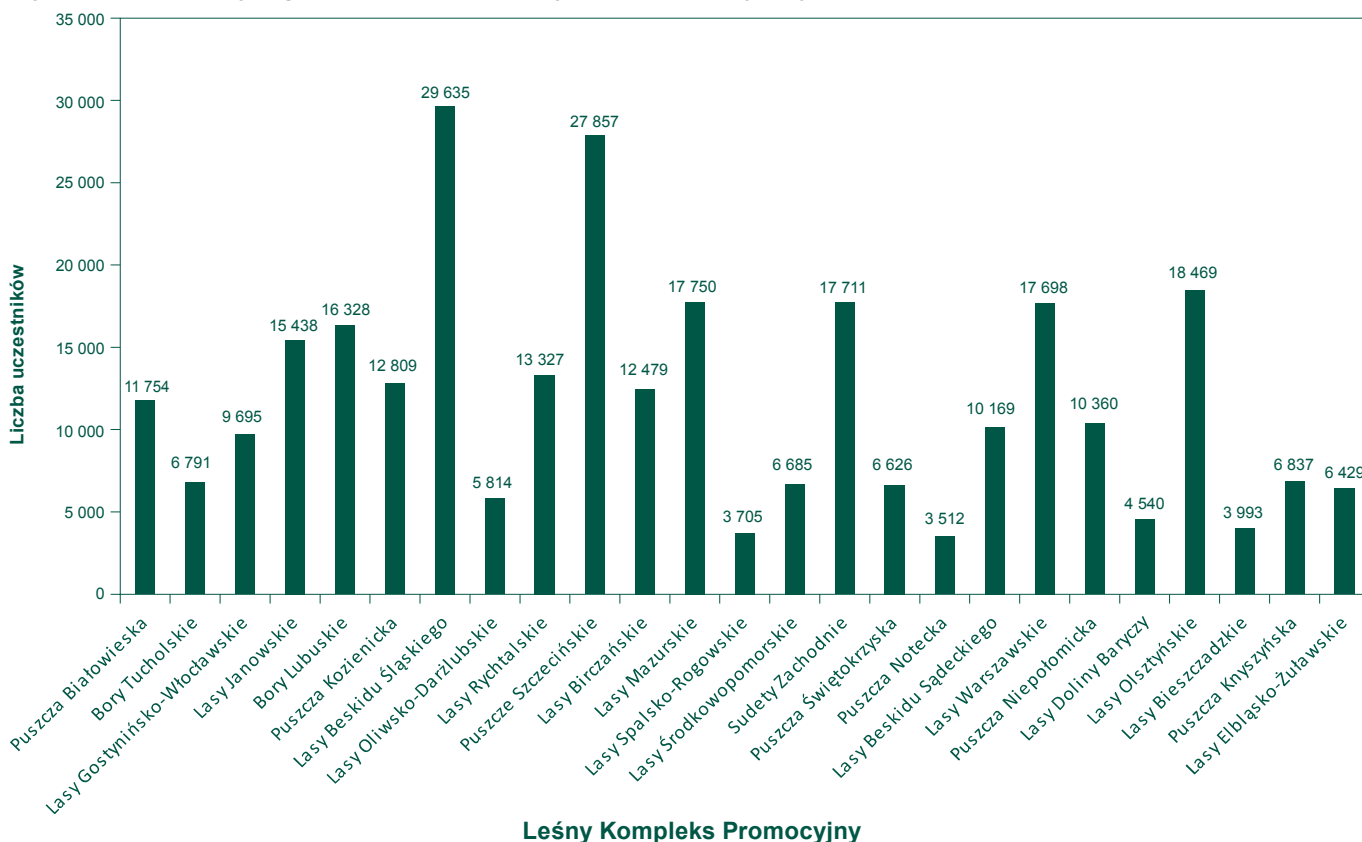
W nadleśnictwach Leśnych Kompleksów Promocyjnych realizowane są te same formy edukacji leśnej, co w całych Lasach Państwowych. Frekwencja ogółem, jak i w poszczególnych formach edukacji jest tu jednak znacznie wyższa. Dane porównawcze dla przeciętnego nadleśnictwa z LKP i nadleśnictwa spoza LKP zestawiono w tabeli poniżej.

Nadleśnictwo „promocyjne” (wchodzące w skład LKP) było odwiedzane w 2014 r. średnio przez 11,5 tys. osób – uczestników różnych form edukacji, podczas gdy w nadleśnictwie poza LKP frekwencja była ponad trzy razy mniejsza i wynosiła 3,7 tys. osób. W tabeli porównano ilość

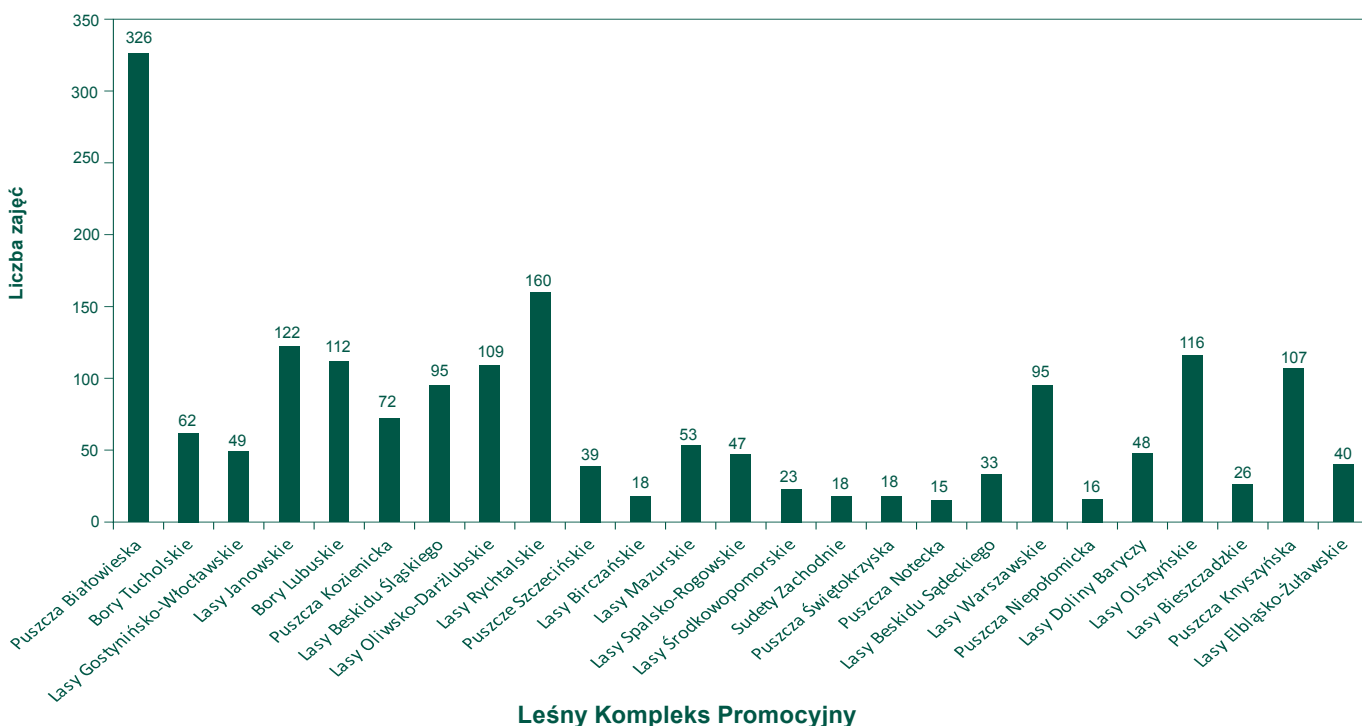
Tabela. Średnia liczba uczestników i średnia liczba form edukacji na jedno nadleśnictwo w 2014 roku

NADLEŚNICTWO (430 ogółem w LP)	Uczestnicy edukacji	Zajęcia terenowe	Zajęcia w izbie i ośrodku	Lekcje w szkole	Spotkania poza szkołą	Konkursy	Akcje	Wystawy
1. w LKP (72 nadleśnictwa)	11 573	68,7	65,6	20,4	6,3	4,3	8,4	1,4
2. poza LKP (358 nadleśnictw)	3 726	29,0	13,1	11,4	3,2	2,6	4,8	0,8
Relacja 1:2	3,1	2,4	5,0	1,8	2,0	1,7	1,8	1,8

Wykres 9. Frekwencja ogólna uczestników różnych form edukacji na jedno nadleśnictwo LKP w 2014 roku

Wykres 10. Liczba zajęć terenowych przypadających na jedno nadleśnictwo LKP w 2014 roku

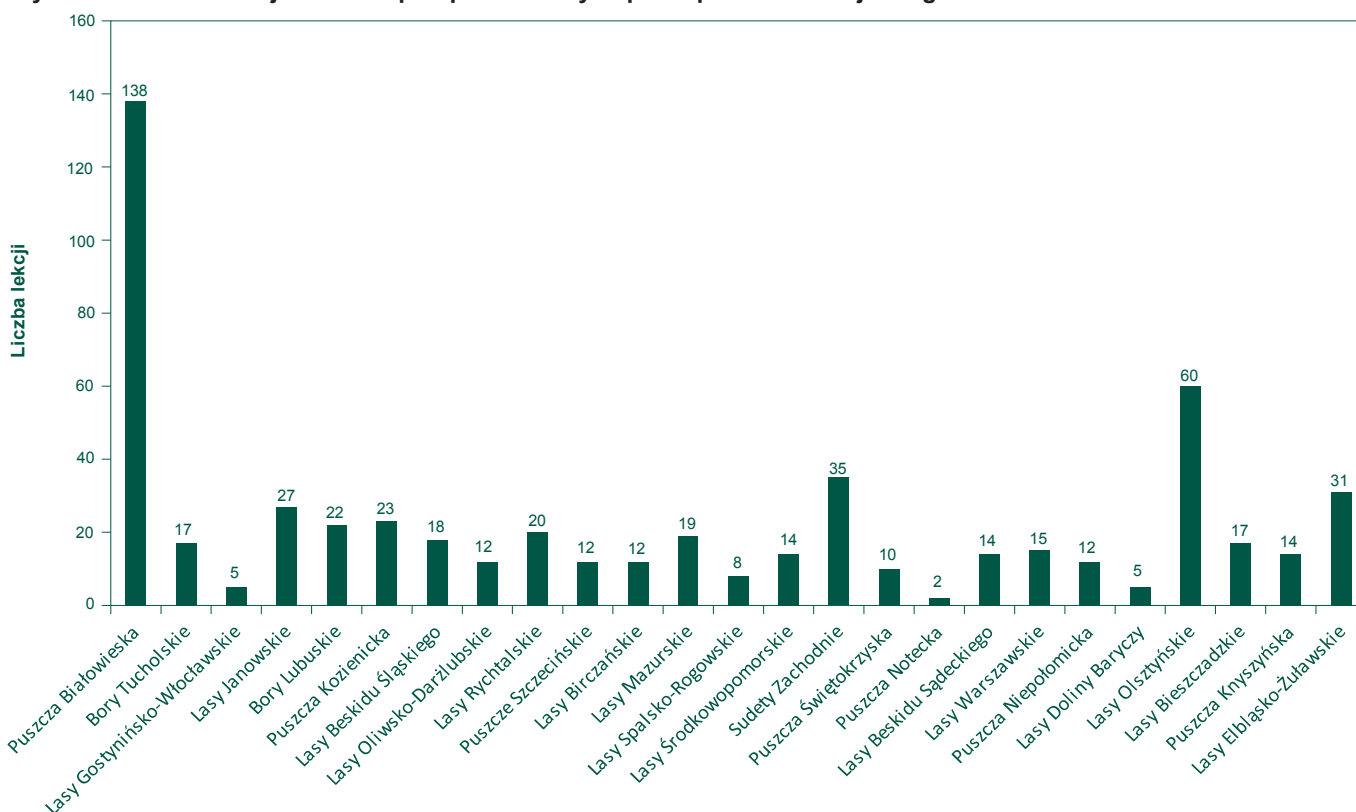

różnych form edukacji. W każdym przypadku nadleśnictwo LKP przeprowadziło tych form więcej – od 1,7 (konkursy i akcje edukacyjne) do nawet pięć razy więcej (zajęć w izbie leśnej) – niż nadleśnictwo spoza LKP. Frekwencję ogólną uczestników wszystkich form edukacji w 25 Leśnych Kompleksach Promocyjnych pokazano na wykresie 9. Z kompleksów promocyjnych zlokalizowanych w nizinnej części

kraju najchętniej odwiedzane były nadleśnictwa LKP Puszcze Szczecińskie, LKP Lasy Olsztyńskie. Wysoką frekwencją cieszą się „górskie” kompleksy promocyjne: Lasy Beskidu Śląskiego i Sudety Zachodnie, na co wpływ ma niewątpliwie również turystyczna atrakcyjność tych jednostek.

Aktywność edukacyjna nadleśnictw w poszczególnych Leśnych Kompleksach Promocyjnych jest zróżnicowana i za-

Wykres 11. Liczba lekcji w szkole przeprowadzonych przez pracowników jednego nadleśnictwa LKP w 2014 roku

Leśny Kompleks Promocyjny

leży od wielu czynników. Ma na to wpływ m.in. infrastruktura edukacyjna, zatrudnienie na etatach edukacyjnych, nakłady na edukację, położenie na mapie Polski, rok utworzenia LKP (doświadczenie pracowników, programy edukacyjne, współpraca itp.). Dane dotyczące poszczególnych form edukacji w 25 Leśnych Kompleksach Promocyjnych zamieszczono w tabelach 8.1 i 8.2.

W 2014 r. zdecydowanie najwięcej zajęć terenowych przeprowadzono w LKP Puszcza Białowieża – średnio 326 na jedno nadleśnictwo oraz LKP Lasy Rychtańskie – średnio 160 na jedno nadleśnictwo. W grupie pięciu LKP: Lasy Janowskie, Lasy Olsztyńskie, Bory Lubuskie, Lasy Oliwsko-Darżlubskie i Puszcza Knyszyńska liczba zajęć terenowych przypadających na jedno nadleśnictwo była wysoka i mieściła się w przedziale od 122 do 107 zajęć (wykres 10).

Najwięcej zajęć w izbach leśnych i w pomieszczeniach ośrodka edukacji nadleśnictw odbyło się w LKP Puszcze Szczecińskie – 228, LKP Lasy Janowskie – 220 oraz LKP Puszcza Białowieża – 209 zajęć na 1 obiekt (tabela 8.1). Natomiast, szkoły najczęściej odwiedzali leśnicy z nadleśnictw LKP Puszcza Białowieża – 138 przeprowadzonych lekcji, LKP Lasy Olsztyńskie – 60, LKP Sudety Zachodnie – 35 i LKP Elbląsko-Żuławskie – 31 lekcji (wykres 11). Spotkania edukacyjne poza szkołą (na forum samorządowym, zebraniu wiejskim itp.) były szczególnie popularne na terenie LKP Puszcza Białowieża – 43 i Lasy Mazurskie – 28 spotkań na jedno nadleśnictwo (tabela 8.1).

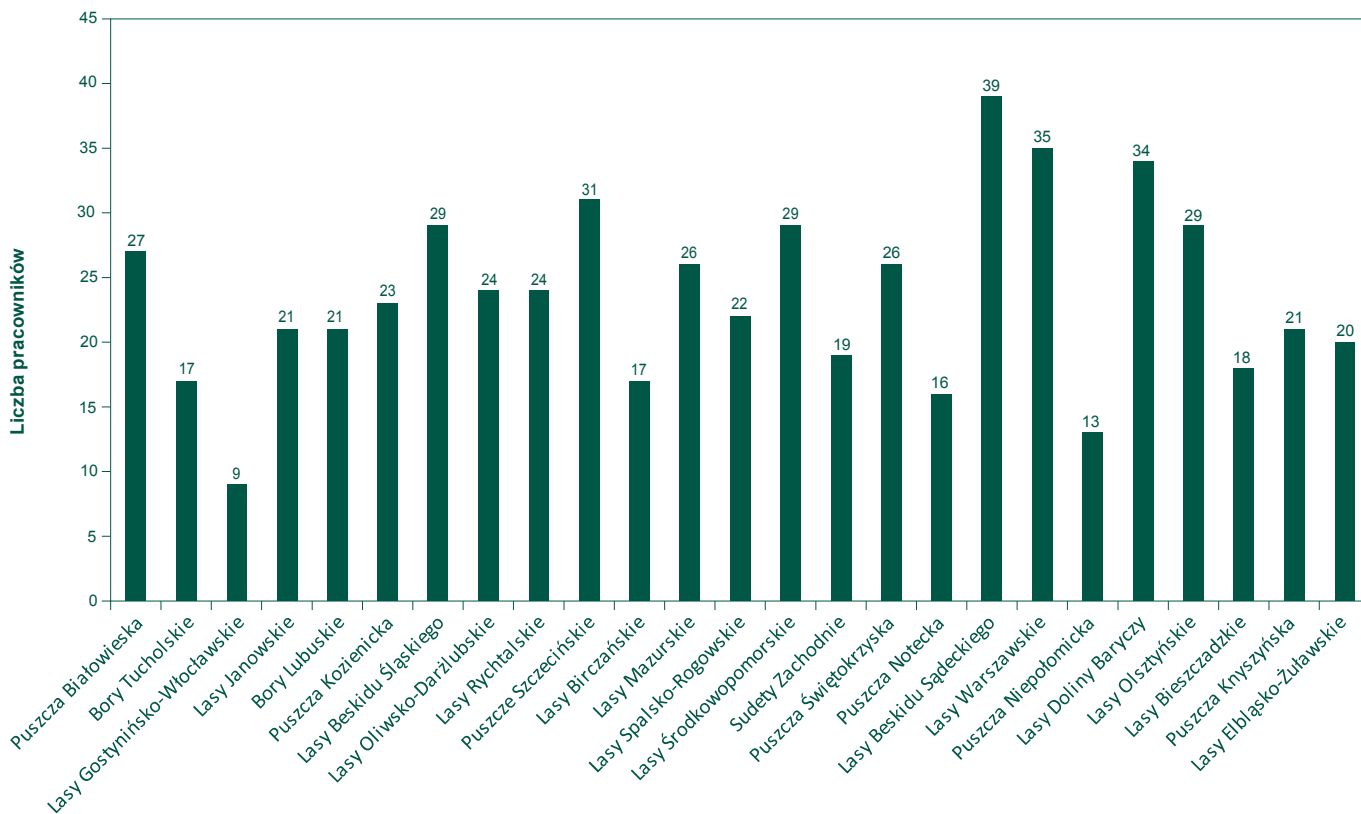
Leśne konkursy edukacyjne (wiedzy, plastyczne, fotograficzne) organizowane przez nadleśnictwa w 2014 r. cie-

szyły się największą frekwencją w LKP: Sudety Zachodnie (średnio ponad 8,5 tys. uczestników w jednym konkursie!), Lasy Olsztyńskie (567 uczestników) i Puszcza Niepołomicka (327 uczestników). Dużą aktywność w organizowaniu akcji edukacyjnych (Sprzątanie Świata, Święto Niezapominajki, Dzień Ziemi, Święto Drzewa, Drzwi Otwarte, zimowe dokarmianie zwierząt) wykazały nadleśnictwa: LKP Lasy Warszawskie – 27 akcji, LKP Lasy Mazurskie – 23, LKP Puszcza Kozienicka i LKP Bory Lubuskie – po 18 akcji oraz LKP Lasy Elbląsko-Żuławskie – 15 akcji edukacyjnych w jednym nadleśnictwie. Natomiast najwyższą frekwencję odnotowano w akcjach organizowanych na terenie LKP: Sudety Zachodnie, Puszcza Świętokrzyska i Lasy Beskidu Śląskiego. W przygotowaniu wystaw edukacyjnych wyróżniły się nadleśnictwa LKP: Beskidu Śląskiego – 15 wystaw, Puszcza Kozienicka i Lasy Mazurskie – po 14 wystaw oraz LKP: Puszcze Szczecińskie i Puszcza Knyszyńska – po 12 wystaw w ciągu roku (tabela 8.2).

3. Współpraca i kadra nadleśnictw LKP w edukacji leśnej społeczeństwa

W działalności edukacyjnej nadleśnictwa Leśnych Kompleksów Promocyjnych – podobnie jak wszystkie nadleśnictwa w Lasach Państwowych – najczęściej współpracują ze szkołami. Jedno nadleśnictwo promocyjne współpracuje średnio z 24 szkołami, przy czym najwięcej współpracujących szkół wykazano w LKP Lasy Warszawskie – 60, LKP Lasy Birczańskie – 56, LKP Lasy Elbląsko-Żuławskie – 49 szkół na jedno nadleśnictwo (tabela 9). Zaangażowanie leśników

Wykres 12. Pracownicy nadleśnictw Leśnych Kompleksów Promocyjnych angażujący się w działalność edukacyjną w 2014 roku (wartość średnia na jedno nadleśnictwo)

Leśny Kompleks Promocyjny

nadleśnictw LKP w edukację społeczeństwa wynosi średnio 24 pracowników i to jest o trzy osoby więcej niż w nadleśnictwach poza LKP. Tu ponadto (w LKP) skupione są niemal wszystkie etaty „edukacyjne” w Lasach Państwowych, kiedy pracownik (na ogół specjalista ds. edukacji lub kierownik ośrodka) poświęca na działalność edukacyjną powyżej 70% czasu pracy.

W nadleśnictwach poszczególnych Leśnych Kompleksów Promocyjnych różnie kształtuje się zaangażowanie

ilościowe pracowników w obsługę edukacyjną osób odwiedzających teren nadleśnictwa. Najwięcej pracowników para się edukacją społeczeństwa w nadleśnictwach: LKP Beskidu Sądeckiego – 39, LKP Lasy Warszawskie – 35, LKP Lasy Doliny Baryczy – 34 oraz LKP Puszcze Szczecińskie – średnio po 33 pracowników w jednym nadleśnictwie (wykres 12). ■

IV. FINANSOWANIE EDUKACJI LEŚNEJ w 2014 roku

Z puli środków wydatkowanych na działalność edukacyjną Lasów Państwowych w 2014 r. finansowano przede wszystkim: 1) tworzenie, utrzymanie i wyposażenie ośrodków edukacji w leśnych kompleksach promocyjnych, izb leśnych, ścieżek dydaktycznych i innych obiektów edukacji, 2) zakup materiałów i środków dydaktycznych do prowadzenia edukacji leśnej, w tym tablic, publikacji, sprzętu do obserwacji przyrody, sprzętu audiowizualnego, 3) przygotowanie i druk własnych wydawnictw edukacyjnych – folderów, przewodników i map.

1. Wydatki Lasów Państwowych na edukację leśną społeczeństwa

Suma wydatków na działalność edukacyjną Lasów Państwowych w 2014 r. wyniosła ponad 32,6 mln zł (tabela obok). Wydatki te nie uwzględniają jednak wszystkich inwestycji oraz kosztów wynagrodzenia pracowników LP zajmujących się edukacją.

Głównym źródłem finansowania edukacji leśnej społeczeństwa są środki własne Lasów Państwowych – wydatki nadleśnictw. Znaczące wsparcie na cele edukacyjne otrzymują Lasy Państwowe z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i z „innych” źródeł, w których są również środki Unii Europejskiej (m.in. w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych).

W 2014 r., wydatki własne jednego nadleśnictwa na działalność edukacyjną wyniosły średnio 63,4 tys. zł (tabela 10). Wydatki te są jednak dość zróżnicowane na terenie kraju

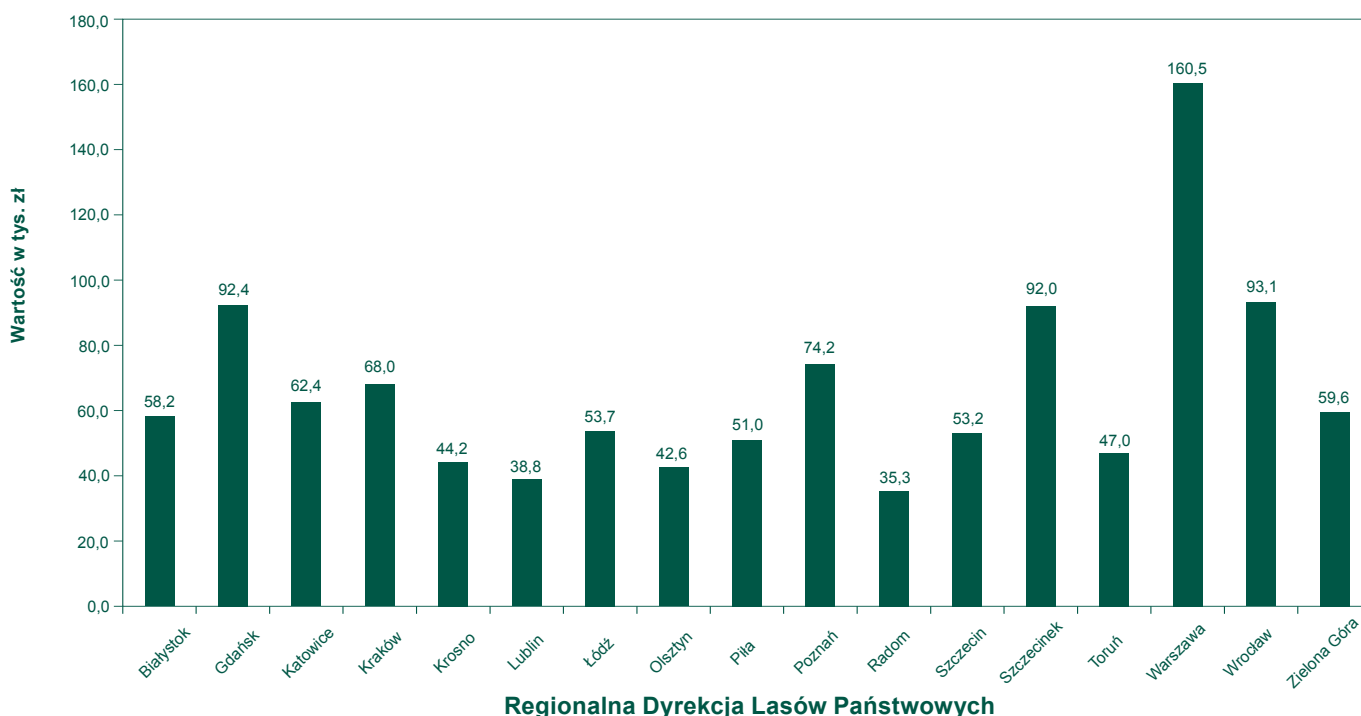
Tabela. Źródła finansowania działalności edukacyjnej Lasów Państwowych w 2014 roku

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	Kwota (w tys. zł)	Udział %
Koszty własne nadleśnictw	27 282,4	83,6
Fundusz leśny	2 196,3	6,7
Budżet państwa	0,0	0,0
Wojewódzki Fundusz OŚiGW	1 420,1	4,4
Narodowy Fundusz OŚiGW	49,8	0,2
Inne źródła	1 678,2	5,1
RAZEM	32 626,8	100,0

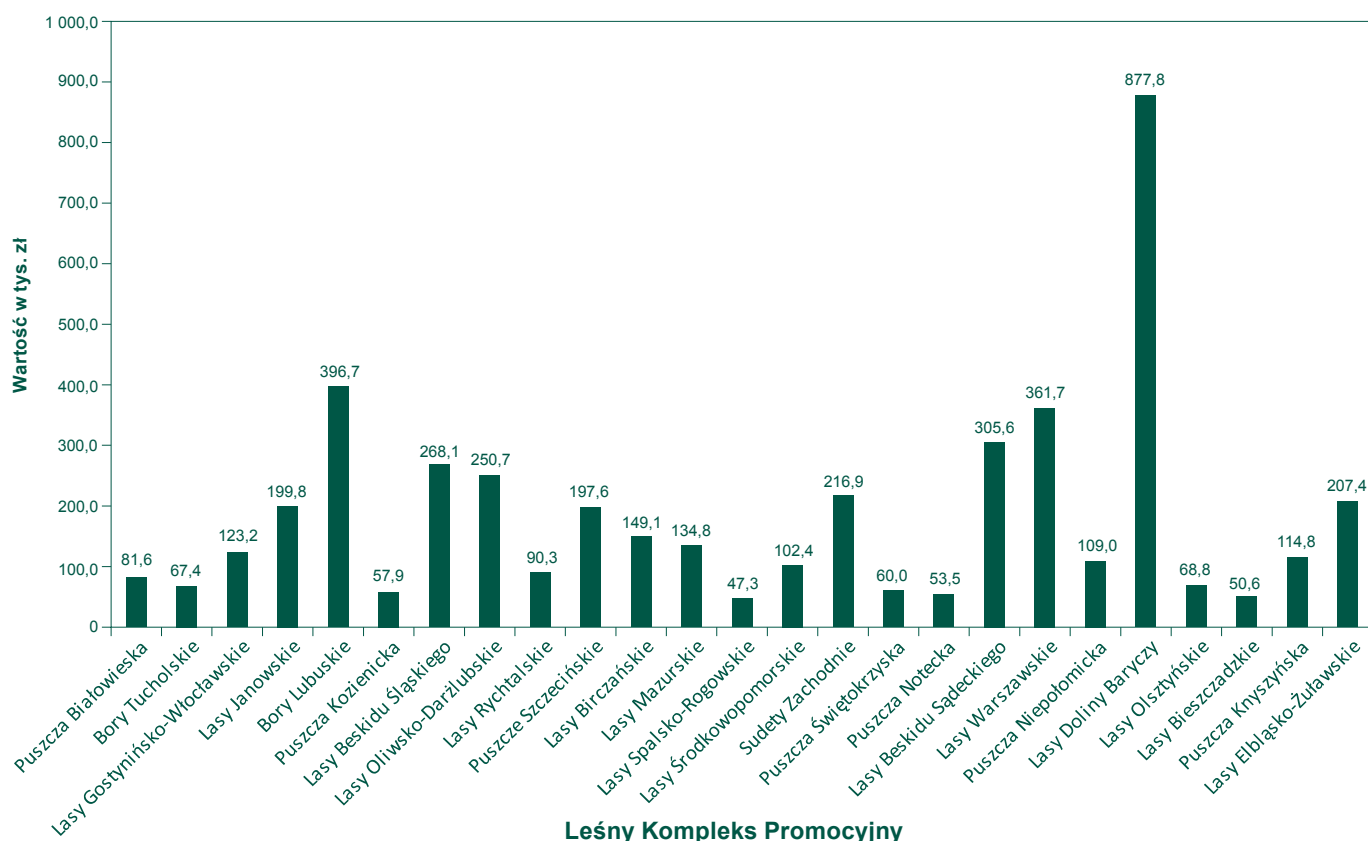
i wynoszą średnio od 35,3 tys. zł dla jednego nadleśnictwa RDLP w Radomiu, do 93,1 tys. zł w RDLP we Wrocławiu i 160,5 tys. zł w RDLP w Warszawie (wykres 13). Na uwagę zasługuje znaczący udział środków zewnętrznych w finansowaniu działalności edukacyjnej nadleśnictw RDLP we Wrocławiu, Białymstoku i Olsztynie. Zaznaczyć należy, że szereg nadleśnictw w całym kraju pozyskało znaczne środki ze źródeł zewnętrznych na różnorodne inwestycje, w tym służące działalności edukacyjnej, które nie są przedmiotem analizy w tym raporcie.

W edukacji przyrodniczo-leśnej prowadzonej przez nadleśnictwa Lasów Państwowych w 2014 r. uczestniczyło ponad 2 mln osób. Wydatki własne na tę sferę działalności zamknęły się kwotą 27,28 mln zł, co w przeliczeniu na jednego uczestnika edukacji daje 12,60 zł (tabela na str. 22).

Wykres 13. Wydatki własne nadleśnictw na działalność edukacyjną w 2014 roku (średnio na jedno nadleśnictwo – wg RDLP)

Wykres 14. Wydatki własne nadleśnictw LKP na działalność edukacyjną w 2014 roku (średnio na jedno nadleśnictwo)

2. Wydatki LKP na edukację leśną społeczeństwa

Wydatki własne na działalność edukacyjną 72 nadleśnictw wchodzących w skład 25 Leśnych Kompleksów Promocyjnych wyniosły w 2014 r. – 11 340,6 tys. zł (tabela 11). Stanowią one 41,6% wszystkich wydatków własnych poniesionych na tę sferę działalności w Lasach Państwowych. Źródła finansowania edukacji w Leśnych Kompleksach Promocyjnych i ich procentowy udział nie różnią się istotnie od obrazu całych Lasów Państwowych, z wyjątkiem większego udziału dotacji funduszu leśnego. Istotna różnica dotyczy natomiast wysokości wydatków w przeliczeniu na jedno nadleśnictwo. W Leśnych Kompleksach Promocyjnych średnie wydatki własne jednego nadleśnictwa mieściły się w granicach od 47,3 tys. zł w LKP Lasy Spalsko-Rogowskie do 396,7 tys. zł w LKP Bory Lubuskie i aż 877,8 tys. zł w LKP Lasy Doliny Barczy (wykres 14), gdzie zrealizowano

duże inwestycje związane z adaptacją budynków i ich wyposażeniem (Nadleśnictwo Żmigród) na potrzeby funkcjonowania tego stosunkowo młodego kompleksu promocyjnego (utworzony w 2011 r.).

Średnie wydatki własne jednego nadleśnictwa LKP w kraju wyniosły – 157,5 tys. zł, natomiast nadleśnictwa spoza LKP – 44,5 tys. zł. Na wyższe koszty działalności edukacyjnej nadleśnictw promocyjnych składają się m.in. duże jednorazowe inwestycje służące edukacji, promocji i turystyce, koszty utrzymania i funkcjonowania ośrodków edukacji i izb leśnych, bogata oferta oraz duża frekwencja uczestników edukacji, w porównaniu z nadleśnictwami spoza LKP. Jednak, w przeliczeniu na jednego uczestnika edukacji przeciętne nadleśnictwo LKP wydatkowało w 2014 r. ze środków własnych kwotę 13,65 zł, natomiast nadleśnictwo spoza LKP – kwotę 11,95 zł (tabela poniżej). ■

Tabela. Wydatki własne i frekwencja ogółem oraz wydatek na jednego uczestnika edukacji w 2014 roku

	Wydatki ogółem (w zł)	Frekwencja ogółem (liczba osób)	Wydatek na jednego uczestnika edukacji (w zł)
Leśne Kompleksy Promocyjne (72 nadleśnictwa)	11 340,6	830 600	13,65
Nadleśnictwa poza LKP (358 nadleśnictw)	15 941,8	1 334 026	11,95
Lasy Państwowe ogółem (430 nadleśnictw)	27 282,4	2 164 626	12,60

V. PODSUMOWANIE

1. Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zarządzenie nr 57 Dyrektora Generalnego LP z 2003 r. wprowadziło obowiązek planowania i sprawozdawczości w tym zakresie. Niniejszy Raport (za 2014 r.) jest posumowaniem jedenastego roku planowej działalności edukacyjnej Lasów Państwowych.

2. W edukacji leśnej społeczeństwa Lasy Państwowe wykorzystują ponad 6,5 tys. różnorodnych obiektów własnych. Są to ośrodki edukacji (58), izby leśne (272), wiaty edukacyjne (548) i najbardziej popularne – leśne ścieżki dydaktyczne (992). Edukacji służy też ponad 1,9 tys. obiektów związanych z gospodarką leśną (szkółki leśne, wybrane drzewostany, obiekty małej retencji) i blisko 2,8 tys. obiektów niezwiązanych z gospodarką (rezerваты przyrody, powierzchnie dendrologiczne, obiekty kulturowe). W 2014 r. przybyło w Lasach Państwowych 9 izb leśnych, 16 wiat edukacyjnych i 11 leśnych ścieżek dydaktycznych. W działalności edukacyjnej wykorzystywano mniej (niż w roku poprzednim) obiektów gospodarczych takich jak: szkółki leśne, czy pojedyncze drzewostany, natomiast zdecydowanie częściej włączano do programu edukacji obiekty niezwiązane bezpośrednio z gospodarką leśną (wzrost łącznie o blisko 270 obiektów), zwłaszcza obiekty kultury i tradycji zlokalizowane na terenach leśnych.

3. W działalności edukacyjnej Lasów Państwowych w 2014 r. realizowano wiele różnych form. Leśnicy przeprowadzili 15,3 tys. zajęć terenowych, w których uczestniczyło 573 tys. osób, ponadto 9,4 tys. zajęć w izbach edukacyjnych nadleśnictw dla 297 tys. uczestników edukacji leśnej oraz – na zaproszenie nauczycieli – 5,5 tys. lekcji w szkołach dla ponad 247 tys. uczniów. Leśnicy występowali też z prelekcjami, pogadankami na spotkaniach edukacyjnych poza szkołami, np. na zebraniach samorządowych, sołectkich lub w domach kultury. Organizowali konkursy leśne, wystawy i akcje edukacyjne. We wszystkich wymienionych formach edukacji leśnej i ekologicznej uczestniczyło ponad 2,1 mln osób. W stosunku do poprzedniego 2013 r. frekwencja w 2014 wzrosła o 5,7% (o 116 tys. osób). Największy wzrost odnotowano w liczbie zajęć prowadzonych przez leśników w izbach leśnych funkcjonujących przy nadleśnictwach (23% zajęć więcej niż w 2013 r.)

4. Sumaryczna frekwencja społeczeństwa w różnych formach edukacji przyrodniczo-leśnej prowadzonych w 2014 r. przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych zamknęła się liczbą **2250 tys. osób**. Na tę imponującą sumę złożyła się działalność edukacyjna: 430 nadleśnictw (frekwencja 2164,6

tys. osób), 17 biur regionalnych dyrekcji LP (38,5 tys. osób – dane z 11 rdLP), Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie (44,6 tys. osób) i Leśnego Banku Genów Kostrzyca (2,3 tys. osób). W innych, na ogół nierejestrowanych, formach działalności edukacyjnej, promocyjnej, informacyjnej jednostek Lasów Państwowych (np. stoiska edukacyjne na festynach i targach, zwiedzanie leśnych rezerwatów przyrody) uczestniczyło szacunkowo 1,7 mln osób (nadleśnictwa – 1473 tys. osób, biura rdLP – 170 tys. osób, OKL w Gołuchowie – 92,9 tys. osób). Do wymienionych liczb odbiorców oferty edukacyjnej Lasów Państwowych dochodzi trudna do oszacowania, a bardzo liczna, grupa widzów programów telewizyjnych, audycji radiowych i artykułów prasowych o tematyce leśnej oraz internautów korzystających z materiałów edukacyjnych umieszczonych na stronach internetowych jednostek Lasów Państwowych.

5. Działalność edukacyjna Lasów Państwowych opiera się w dużej mierze na współpracy z podmiotami, dla których edukacja jest głównym zadaniem statutowym. Są to szkoły, ośrodki edukacji ekologicznej, parki narodowe i krajobrazowe, muzea, kościoły i media – prasa, radio i telewizja. W 2014 roku nadleśnictwa współpracowały z 8,8 tys. szkół, podejmując ponad 10,4 tys. wspólnych przedsięwzięć (konkursów, wycieczek do lasu, akcji edukacyjnych) i jest to poziom aktywności zbliżony do roku poprzedniego. W ostatnich latach dynamicznie rozwija się współpraca jednostek Lasów Państwowych na polu edukacji ekologicznej społeczeństwa z jednostkami samorządowymi oraz promocja tej działalności za pośrednictwem mediów.

6. Widoczna obecność Lasów Państwowych w nieformalnej edukacji przyrodniczej społeczeństwa, przy wielu realizowanych równolegle zadaniach gospodarczych i ochronnych, jest możliwa dzięki powszechnemu zaangażowaniu pracowników w tę działalność. W 2014 r. 9140 leśników część czasu swojej pracy poświęcało na spotkania edukacyjne, czy to na terenie nadleśnictwa, czy na zaproszenie w szkołach lub innych instytucjach. W stosunku do poprzedniego 2013 roku, zaznaczył dalszy 4,2-procentowy (o 368 osoby) wzrost zaangażowania kadry nadleśnictw w ten rodzaj aktywności na rzecz społeczeństwa. Najliczniejszą grupą edukatorów są leśniczowie i podleśniczowie (5116) oraz specjaliści z biur nadleśnictw (1610). Dominacja leśniczych wynika ze struktury zatrudnienia w Lasach Państwowych, jak również z przyjętej zasady „obsługi edukacyjnej” szkół terytorialnie związanych z danym leśnictwem przez pracowników – Służbę Leśną miejscowego leśnictwa.

Udokumentowany w ostatnim dziesięcioleciu, dynamiczny rozwój oferty i działalności edukacyjnej jednostek Lasów

Państwowych znajduje odzwierciedlenie w tworzeniu „etatów edukacyjnych”, w których ta działalność zajmuje pracownikom więcej niż 70% czasu pracy. W 2014 r. odnotowano już ponad 90 takich etatów, związanych przede wszystkim z ośrodkami edukacji leśnej.

Na uwagę zasługuje dobry przykład dużego zaangażowania kierownictwa nadleśnictw (nadleśniczego, zastępcy i inżyniera nadzoru) w działania o charakterze edukacyjnym. Kierownictwo 93% nadleśnictw takie działania osobiście podejmuje.

7. Regionalne dyrekcje Lasów Państwowych (RDLP) w zakresie edukacji leśnej społeczeństwa pełnią funkcję koordynującą, doradczą i – generalnie – wspierającą działalność nadzorowanych nadleśnictw. W każdej RDLP wyznaczony jest koordynator edukacji leśnej, który wykonuje szereg „własnych” zadań edukacyjnych, takich jak: kontakty ze szkołami, przygotowanie (i głoszenie) prelekcji, folderów, publikacji prasowych, programów radiowych i telewizyjnych. W różnych formach edukacji przygotowanych i prowadzonych przez pracowników biur 11 regionalnych dyrekcji LP uczestniczyło w 2014 r. ponad 38 tys. osób, najwięcej w różnego rodzaju spotkaniach, prelekcjach i akcjach edukacyjnych oraz dodatkowo około 170 tys. osób w różnego rodzaju wydarzeniach promocyjnych, takich jak: stoiska edukacyjne, festyny, czy targi branżowe.

Zadania edukacyjne w skali krajowej podejmuje Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Jest to przede wszystkim działalność wydawnicza (prasa leśna, foldery, informatory, raporty, gry dydaktyczne, wydawnictwa książkowe), audio-wizualna (nagrania audio, filmy edukacyjne przygotowywane m.in. we współpracy z Ośrodkiem Rozwojowo-Wdrożeniowym Lasów Państwowych w Bedoniu) i informacyjno-promocyjna (internet, radio, telewizja, prasa, konferencje, kampanie i projekty edukacyjne, konkursy ogólnopolskie, warsztaty, akcje i festyny).

Bezpośrednio w działania edukacyjne na rzecz społeczeństwa zaangażowany jest Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie (44,6 tys. uczestników edukacji) oraz Leśny Bank Genów Kostrzyca (2,3 tys. uczestników edukacji).

8. Znaczący udział w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych mają 72 nadleśnictwa wchodzące w skład 25 Leśnych Kompleksów Promocyjnych:

UWAGA: na przełomie listopada i grudnia 2011 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych utworzył sześć nowych Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz powiększył dwa już istniejące. W efekcie, w końcu 2011 r. liczba LKP wzrosła do z 19 do 25, a liczba nadleśnictw „promocyjnych” o 14 jednostek, z 57 do 71. Na początku 2013 r. powiększono jeszcze LKP Puszcza Knyszyńska o Nadleśnictwo Krynki, wobec czego liczba nadleśnictw promocyjnych wynosi od tej chwili 72, natomiast poza LKP funkcjonuje 358 jednostek.

a) nadleśnictwa 25 LKP są (z założenia) bardziej „nasycone” infrastrukturą edukacyjną niż nadleśnictwa poza LKP. Dotyczy to zwłaszcza lokalizacji ośrodków edukacji, a w mniejszym stopniu izb leśnych i takich obiektów wykorzystywanych w edukacji jak: powierzchnie dendrologiczne, czy obiekty małej retencji. Rozmieszczenie wiat edukacyjnych i ścieżek dydaktycznych jest w Lasach Państwowych niemal równomierne,

b) w przeciętnym nadleśnictwie LKP w 2014 r. frekwencja uczestników edukacji wyniosła blisko 11,6 tys. osób i była ponad 3-krotnie wyższa niż w pozostałych nadleśnictwach Lasów Państwowych. Przełożyło się to na odpowiednio większą liczbę zrealizowanych form edukacji – zajęć w izbach leśnych (5 razy więcej), zajęć terenowych (2,4 razy więcej) oraz pozostałych form edukacji, jak: lekcje w szkole, spotkania edukacyjne poza szkołą, akcje, konkursy i wystawy edukacyjne (od 1,7 do 2 razy więcej),

c) w edukację leśną społeczeństwa w nadleśnictwie LKP angażuje się większa liczba pracowników (średnio 24) niż w nadleśnictwie poza LKP (średnio 21). Jednak etaty „edukacyjne” w Lasach Państwowych (ponad 70% czasu pracy w edukacji) występują niemal wyłącznie w Leśnych Kompleksach Promocyjnych i najczęściej są przypisane do ośrodków edukacji leśnej.

9. Wydatki własne Lasów Państwowych na edukację leśną społeczeństwa w 2014 r. wyniosły 27,2 mln zł i dają to przeciętną kwotę 63,4 tys. zł na jedno nadleśnictwo. Wydatki były wyższe o 11% w porównaniu z poprzednim 2013 rokiem. Ponadto, w 2014 r. Lasy Państwowe pozyskały na działalność edukacyjną społeczeństwa dodatkowo 3,1 mln złotych ze źródeł zewnętrznych, w tym z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Urzędów Marszałkowskich (środki unijne). W ostatnich latach występuje jednak niekorzystna tendencja spadku udziału środków zewnętrznych w finansowaniu działalności edukacyjnej Lasów Państwowych. W 2006 r. wynosił on – 26,3%, w 2010 r. – 18,7%, a w 2014 r. już tylko 10%. Zauważyć jednak należy, że znaczące środki ze źródeł zewnętrznych (w tym unijne) pozyskują nadleśnictwa na różne przedsięwzięcia inwestycyjne, w tym służące edukacji leśnej społeczeństwa. Tylko niektóre z nich wymieniono w sprawozdaniach za 2014 r.¹

10. Wydatki własne na działalność edukacyjną nadleśnictwa LKP w 2014 r. wyniosły średnio 157,5 tys. zł i były 3,5-krotnie wyższe niż w przeciętnym nadleśnictwie poza

¹ Wobec szerokiego rozwoju działalności edukacyjnej, promocyjnej, jak również różnych form udostępniania lasu w PGL Lasy Państwowe, zasadne wydaje się uszczegółowienie sprawozdawczości finansowej w tym zakresie. Wskazane jest wyraźne oddzielenie wydatków kosztowych od inwestycyjnych (obecnie niektóre jednostki wykazują te wydatki łącznie, inne – pomijają inwestycje), a ponadto zasadne byłoby doprecyzowanie zakresu rzeczowego działu „edukacja leśna społeczeństwa”. Obecnie do edukacji dość powszechnie „wrzuca się” wydatki z zakresu zagospodarowania turystycznego lasu, niektórych przedsięwzięć z ochrony przyrody, bądź działań typowo promocyjnych, nawet marketingowych – przyp. TaCh.

LKP, gdzie ten wydatek wynosił 44,5 tys. zł. O tej różnicy decyduje kilka czynników, m.in. wydatki na kilka nowych dużych inwestycji „edukacyjnych”, koszty utrzymania infrastruktury (zwłaszcza ośrodków) i frekwencja w edukacji (ponad trzykrotnie wyższa). W przeliczeniu na jednego uczestnika edukacji nadleśnictwa LKP wydają nieco więcej środków. Koszt uczestnictwa w edukacji jednej osoby w nadleśnictwie LKP wynosił w 2014 r. – 13,65 zł, a w nadleśnictwach poza LKP – 11,95 zł.

11. W 2014 r. Lasy Państwowe kontynuowały działania wspomagające aktywność edukacyjną swoich jednostek organizacyjnych i pracowników:

a) odbyły się kolejne, organizowane przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, XV Ogólnopolskie Warsztaty dla Liderów Edukacji Leśnej na szczeblu krajowym (Pogorzela, 15-17.10.2014 r.), połączone z naradą regionalnych koordynatorów edukacji leśnej społeczeństwa, a ponadto szkolenia w kilku regionalnych dyrekcjach LP dla liderów edukacji z nadzorowanych nadleśnictw oraz szkolenia edukacyjne w kilkudziesięciu nadleśnictwach, czyli na szczeblu podstawowym. Z uwagi na formalny brak wykształcenia pedagogicznego i dużą rotację pracowników Lasów Państwowych zajmujących się edukacją leśną społeczeństwa wciąż istnieje potrzeba wdrożenia systemu szkoleń metodycznych (jedno szkolenie w roku) obejmujących wybranych pracowników z wszystkich nadleśnictw w kraju,

b) prowadzenie przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (i ciągły rozwój) leśnego portalu informacyjnego www.lasy.gov.pl, turystycznego www.czaswlas.pl oraz edukacyjnego www.erys.pl z popularnymi blogami leśniczego, edukatora oraz blogiem przyrodniczym. Na uwagę zasługuje rosnące znaczenie w edukacji i komunikacji społecznej tzw. portali społecznościowych (np. facebooka). Zasadne jest opracowanie metody oceny tej formy aktywności leśników na polu edukacji leśnej społeczeństwa,

c) Centrum Informacyjne LP na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych wydało drukiem kilka publikacji wspierających merytorycznie i metodycznie pracowników Lasów Państwowych zajmujących się edukacją leśną społeczeństwa, w tym: książeczki edukacyjne dla dzieci, książkowy „Kalendarz z lasu” adresowany do młodzieży gimnazjalnej i licealnej, poradniki i informatory typu „Moje spotkania ze zwierzętami”, czy „Co zrobić w lesie, gdy...”.

12. Ważną, rosnącą rolę w działalności informacyjnej, promocyjnej, a tym samym edukacyjnej Lasów Państwowych odgrywają rzecznicy prasowi na szczeblu krajowym (DGLP) i regionalnym (RDLP). Tylko część tej działalności wykazywana jest w sprawozdaniach edukacyjnych. Wydaje się zasadne aby w przyszłości szerzej uzupełnić „Raport” o dane informujące również o tej działalności pracowników Lasów Państwowych (konferencje prasowe, kampanie promocyjne, programy, audycje, publikacje prasowe).

Warszawa, lipiec 2015 roku

Tabele danych
str. 26-41

Tabela 1. Obiekty Lasów Państwowych wykorzystywane w edukacji leśnej społeczeństwa na terenie kraju i leśnych kompleksów promocyjnych w 2014 roku

Lp.	Obiekt	Ogółem na terenie LP	Na terenie LKP	Udział % obiektów LKP ³
1.	Ośrodek edukacji leśnej	58	28	48,3
2.	Izba edukacji leśnej	272	55	20,2
3.	Leśna wiata edukacyjna (=zielona klasa)	548	108	19,7
4.	Leśna ścieżka edukacyjna (=dydaktyczna)	992	213	21,5
5.	Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej ¹	razem: 1904 w tym:	razem: 476 w tym:	25,0
	a) szkółka leśna	361	57	15,8
	b) drzewostan (np. nasienny, ochronny)	635	177	27,9
	c) obiekt małej retencji	413	138	33,4
	d) inny	495	104	21,0
6.	Inne obiekty ²	razem: 2771 w tym:	razem: 452 w tym:	16,3
	a) rezerwat przyrody	719	136	18,9
	b) ogród, park dendrologiczny	122	34	27,9
	c) obiekty kultury, tradycji	530	86	16,2
	d) inny	1400	196	14,0

¹ Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej – to oznakowany obiekt związany z gospodarką leśną, a jednocześnie stale lub okresowo wykorzystywany w edukacji leśnej, np. szkółka leśna, wyluszcarnia nasion, drzewostan zachowawczy i nasienny.

² Inne obiekty (wykorzystywane w działalności edukacyjnej nadleśnictwa) – to oznakowane obiekty, które nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną, np. rezerwat przyrody, parki i ogrody dendrologiczne, zagrody dla zwierząt, obiekty kultury, tradycji, pamięci historycznej.

³ Udział % obiektów LKP – w ogólnej liczbie obiektów edukacyjnych w Lasach Państwowych. W skład 25 LKP wchodzi łącznie 72 nadleśnictwa, czyli 16,7% ogółu (430) nadleśnictw w Lasach Państwowych w 2014 r. Stąd można uznać, że udział danego rodzaju obiektów zbliżony do 16,7% wskazuje na równomierne rozmieszczenie na terenie LP.

OBIEKTY EDUKACJI LEŚNEJ W LASACH PAŃSTWOWYCH – standaryzacja

Ośrodek Edukacji Leśnej – obiekt funkcjonujący cały rok, w którym zatrudniony jest co najmniej jeden pracownik merytoryczny – specjalista ds. edukacji leśnej. Obiekt ten może przyjąć jednorazowo minimum 40 osób. Posiada zaplecze dydaktyczne: bibliotekę, czytelnię, środki i sale dydaktyczne, wystawowe, audio-video oraz sanitariaty. Może być wyposażony dodatkowo w: miejsca noclegowe, zaplecze kuchenne i inne środki oraz obiekty służące edukacji i przebywającym w ośrodku osobom.

Leśna Wiata Edukacyjna (Zielona Klasa) – zadaszony obiekt na wolnym powietrzu, często z ażurowymi ścianami, wyposażony w stoły, ławy i inne urządzenia, umożliwiające przeprowadzenie zajęć edukacyjnych, mogący pomieścić jednorazowo minimum 20 osób.

Izba Edukacji Leśnej – całorocznie lub sezonowo funkcjonujące pomieszczenie(a) edukacyjne w obiekcie zamkniętym z ekspozycją. Istnieje możliwość przeprowadzenia w nim zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem różnych środków dydaktycznych.

Leśna Ścieżka Dydaktyczna – wytyczona i oznakowana trasa w środowisku przyrodniczym, głównie leśnym, umożliwiająca zdobywanie wiedzy i umiejętności z przewodnikiem lub samodzielnie.

Punkt Edukacji Leśnej – oznakowane miejsce w terenie, przeznaczone do prowadzenia edukacji leśnej.

Tabela 2. Obiekty Lasów Państwowych wykorzystywane w edukacji leśnej społeczeństwa w 2014 roku (według RDLP)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Ośrodek edukacji	Izba edukacji leśnej	Leśna wiatrakcyjna	Ścieżka edukacyjna	PUNKT edukacji leśnej ¹ , w tym:						INNE obiekty edukacyjne ² , w tym:				
						ogółem	szkółka leśna	drzewostan	obiekt małej retencji	inne	ogółem	rezerwat przyrody	ogród, park dendrologiczny	obiekty kultury	inne	
Białystok	31	7	18	42	90	139	26	36	54	23	100	40	5	30	25	
Gdańsk	15	2	7	28	43	42	11	13	2	16	142	40	11	35	56	
Katowice	38	5	36	56	111	126	34	28	30	34	365	86	22	62	195	
Kraków	16	2	7	26	43	124	15	54	28	27	136	48	1	31	56	
Krosno	26	5	16	40	76	153	20	78	34	21	228	52	11	96	69	
Lublin	25	1	17	25	59	82	24	16	13	29	105	28	6	32	39	
Łódź	19	0	14	26	52	95	21	40	17	17	156	39	4	34	79	
Olsztyn	33	2	22	51	66	125	25	52	21	27	371	52	6	44	269	
Piła	20	5	9	18	33	88	11	36	11	30	101	13	6	18	64	
Poznań	25	10	21	46	60	159	23	53	52	31	245	51	5	37	152	
Radom	23	2	11	22	41	92	18	50	5	19	105	48	4	18	35	
Szczecin	35	1	25	31	49	165	27	26	49	63	187	54	7	16	110	
Szczecinek	30	2	14	29	69	161	21	64	21	55	91	35	4	6	46	
Toruń	27	3	18	39	45	97	25	22	13	37	99	39	11	22	27	
Warszawa	14	4	14	22	30	57	13	11	4	29	79	24	4	17	34	
Wrocław	33	6	15	38	88	146	35	39	54	18	172	50	9	25	88	
Zielona Góra	20	1	8	9	37	53	12	17	5	19	89	20	6	7	56	
Razem	430	58	272	548	992	1904	361	635	413	495	2771	719	122	530	1400	

¹ Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej – to oznakowany obiekt związany z gospodarką leśną, a jednocześnie stale lub okresowo wykorzystywany w edukacji leśnej, np. szkółka leśna, drzewostan zachowawczy i nasienny.

² Inne obiekty (wykorzystywane w działalności edukacyjnej nadleśnictwa) – to oznakowane obiekty, które nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną, np. rezerwat przyrody, parki i ogrody dendrologiczne, zagroda dla zwierząt, obiekty kultury, tradycji, pamięci historycznej.

Tabela 3. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Lasy Państwowe i frekwencja w 2014 roku (ogółem)

Forma edukacji	Ogółem			w tym:					
	Liczba zajęć	Liczba uczestników	Udział % uczestników	Dzieci przedszkolne 3-6 lat	Dzieci szkół podstawowych 7-12 lat	Młodzież gimnazjalna 13-15 lat	Młodzież ponadgimnazjalna 16-19 lat	Studenci i dorośli, powyżej 19 lat	
Zajęcia terenowe i wycieczki z przewodnikiem	15 309	573 164	26,5	131 036	246 663	71 120	31 460	92 885	
Zajęcia w izbie edukacji leśnej	9 409	297 408	13,7	67 802	133 327	32 269	15 373	48 637	
Spotkania z leśnikami (lekcje) w szkołach	5 567	247 822	11,4	91 501	111 421	23 566	9 200	12 134	
Spotkania edukacyjne z leśnikami poza szkołą (w Domu Kultury, Muzeum, Urzędzie Gminy itp.)	1 613	80 905	3,7	13 015	23 937	9 942	5 692	28 319	
Konkursy leśne (wiedzy, plastyczne, literackie itp.)	1 238	130 404	6,0	19 439	69 607	21 429	9 403	10 526	
Akcje, imprezy edukacyjne	2 312	629 613	29,1	75 930	169 628	86 769	67 337	229 949	
Wystawy edukacyjne	400	205 310	9,5	18 128	47 744	31 718	20 441	87 279	
Razem	X	2 164 626	100,0	416 851	802 327	276 813	158 906	509 729	
Udział % grup wiekowych	X	100,0		19,3	37,1	12,8	7,3	23,5	
Inne, np. festyny, targi itp. ¹	X	1 473 000		X	X	X	X	X	

¹ Dane szacunkowe

Tabela 4.1. Formy edukacji leśnej realizowane przez Lasy Państwowe w 2014 roku – ZAJĘCIA TERENOWE, ZAJĘCIA W IZBIE EDUKACYJNEJ, LEKCJE W SZKOLE
(część pierwsza tabeli)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	ZAJĘCIA TERENOWE						ZAJĘCIA W IZBIE EDUKACYJNEJ						LEKCJE W SZKOLE			
	Liczba nadleśnictw	Liczba zajęć ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba zajęć w 1 nadl.	Średnia ¹ frekwencja na 1 zajęć.	Liczba ¹ uczestników na 1 nadl.	Liczba zajęć ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba zajęć w 1 izbie	Liczba ¹ uczestników na 1 izbę	Liczba lekcji ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba lekcji w 1 nadl.	Liczba ¹ uczestników na 1 nadl.		
Białystok	31	1 793	35 116	58	20	1 133	1 071	21 399	43	856	769	23 765	25	767		
Gdańsk	15	871	36 758	58	42	2 451	162	3 909	18	434	294	10 743	20	716		
Katowice	38	1 332	59 457	35	45	1 565	1 894	66 193	46	1 614	544	30 113	14	792		
Kraków	16	273	10 719	17	39	670	285	9 318	32	1 035	118	6 221	7	389		
Krosno	26	947	24 063	36	25	926	757	12 252	36	583	268	10 967	10	422		
Lublin	25	752	22 205	30	30	888	550	12 016	31	668	247	12 969	10	519		
Łódź	19	658	25 212	35	38	1 327	158	6 524	11	466	205	12 621	11	664		
Olsztyn	33	1 297	47 905	39	37	1 452	399	15 614	17	651	638	29 388	19	891		
Piła	20	498	14 774	25	30	739	275	7 753	20	554	263	8 076	13	404		
Poznań	25	1 524	64 038	61	42	2 562	877	28 625	28	923	343	15 337	14	613		
Radom	23	647	28 012	28	43	1 218	406	14 012	31	1 078	209	8 404	9	365		
Szczecin	35	1 018	44 884	29	44	1 282	725	30 743	28	1 182	274	12 347	8	353		
Szczecinek	30	518	21 723	17	42	724	183	6 810	11	426	219	9 026	7	301		
Toruń	27	1 229	49 990	46	41	1 851	689	31 292	33	1 490	291	14 108	11	523		
Warszawa	14	756	31 065	54	41	2 219	328	10 992	18	611	254	15 407	18	1 101		
Wrocław	33	716	33 099	22	46	1 003	408	12 148	19	578	427	18 556	13	562		
Zielona Góra	20	480	24 144	24	50	1 207	242	7 808	27	868	204	9 774	10	489		
Razem	430	15 309	573 164	X	X	X	9 409	297 408	X	X	5 567	247 822	X	X		
Średnia ¹	25	901	33 716	36	37	1 333	553	17 495	26	825	327	14 578	13	576		

¹ W zaokrągleniu do jedności

Tabela 4.2. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Lasy Państwowe w 2014 roku – SPOTKANIA EDUKACYJNE, KONKURSY LEŚNE (część druga tabeli)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	SPOTKANIA EDUKACYJNE POZA SZKOŁĄ						KONKURSY LEŚNE (wiedzy, plastyczne itp.)				
		Liczba spotkań edukacyjnych ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba spotkań na 1 nadl.	Średnia frekwencja na 1 spotkaniu	Liczba uczestników na 1 nadl.	Liczba kursów ogółem	Liczba uczestników kursów ogółem	Liczba kursów na 1 nadl.	Liczba uczestników kursów na 1 nadl.	Liczba uczestników w 1 konkursie	
Białystok	31	185	5 991	6	32	193	99	10 875	3	351	110	
Gdańsk	15	58	2 679	4	46	179	39	1 841	3	123	47	
Katowice	38	153	8 667	4	57	228	145	15 989	4	421	110	
Kraków	16	23	946	1	41	59	71	4 241	4	265	60	
Krosno	26	30	2 124	1	71	82	92	8 903	4	342	97	
Lublin	25	91	5 076	4	56	203	56	4 385	2	175	78	
Łódź	19	61	1 901	3	31	100	55	4 402	3	232	80	
Olsztyn	33	253	16 688	8	66	506	96	10 548	3	320	110	
Piła	20	47	1 648	2	35	82	56	3 834	3	192	68	
Poznań	25	66	4 885	3	74	195	73	7 111	3	284	97	
Radom	23	67	3 277	3	49	142	58	7 749	3	337	134	
Szczecin	35	121	8 805	3	73	252	110	8 278	3	237	75	
Szczecinek	30	71	3 797	2	53	127	48	2 882	2	96	60	
Toruń	27	73	3 182	3	44	118	71	6 751	3	250	95	
Warszawa	14	164	3 207	12	20	229	49	4 927	4	352	101	
Wrocław	33	103	5 742	3	56	174	60	21 041	2	638	351	
Zielona Góra	20	47	2 290	2	49	115	60	6 647	3	332	111	
Razem	430	1 613	80 905	X	X	X	1 238	130 404	X	X	X	
Średnia ¹	25	95	4 759	4	50	188	73	7 671	3	303	105	

¹ W zaokrągleniu do jednostki

Tabela 4.3. Formy edukacji leśnej zrealizowane przez Lasy Państwowe w 2014 r. – AKCJE EDUKACYJNE, WYSTAWY EDUKACYJNE, inne np. i FESTYNY (część trzecia tabeli)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	AKCJE EDUKACYJNE						WYSTAWY EDUKACYJNE				inne np. FESTYNY, TARGI ²
		Liczba akcji ogółem	Liczba uczestników ogółem	Liczba ¹ akcji na 1 nadl.	Liczba ¹ uczestników (frekwencja) w jednej akcji	Liczba wystaw edukacyjnych ogółem	Liczba odwiedzających ogółem	Liczba ¹ odwiedzających 1 wystawę				
Białystok	31	127	34 097	4	268	29	16 240	560	190000			
Gdańsk	15	133	23 749	9	179	4	1 048	262	20800			
Katowice	38	191	93 435	5	489	80	56 303	704	186800			
Kraków	16	62	18 505	4	298	4	1 421	355	25100			
Krosno	26	110	13 159	4	120	19	4 519	238	55400			
Lublin	25	98	16 345	4	167	13	5 525	425	39300			
Łódź	19	66	8 444	3	128	3	788	263	62600			
Olsztyń	33	290	98 464	9	340	47	17 850	380	180000			
Piła	20	75	12 417	4	166	12	5 335	445	24400			
Poznań	25	174	28 536	7	164	10	6 853	685	39700			
Radom	23	140	46 064	6	329	20	17 945	897	240000			
Szczecin	35	202	35 513	6	176	26	27 333	1051	100300			
Szczecinek	30	84	34 101	3	406	13	5 524	425	0			
Toruń	27	147	24 344	5	166	77	4 216	55	140000			
Warszawa	14	167	66 058	12	396	9	26 650	2961	109900			
Wrocław	33	148	53 091	4	359	28	3 740	134	0			
Zielona Góra	20	98	23 291	5	238	6	4 020	670	59000			
Razem	430	2 312	629 613	X	X	400	205 310	X	1 473 300			
Średnia ¹	25	136	37 036	5	272	24	12 077	513	86 665			

¹ W zaokrągleniu do jedności

² Dane szacunkowe

Tabela 5.1. Współpraca jednostek Lasów Państwowych w edukacji przyrodniczo-leśnej w 2014 r. – według RDLP (liczba podmiotów / liczba wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych) – część pierwsza tabeli

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Szkoły i przedszkola	Liczba ¹ szkół na 1 nadl.	Ośrodki Edukacji Ekologicznej	Parki narodowe i krajoznawcze	Domy kultury, muzea	Organizacje pozarządowe	Kościoty	Podmioty zagraniczne
Białystok	31	523 / 662	17	15 / 19	21 / 29	43 / 46	65 / 78	34 / 37	13 / 13
Gdańsk	15	266 / 500	18	10 / 13	7 / 12	15 / 30	55 / 57	10 / 7	1 / 1
Katowice	38	969 / 1320	26	12 / 18	14 / 20	88 / 114	117 / 117	60 / 44	15 / 17
Kraków	16	349 / 220	22	4 / 4	8 / 5	17 / 16	43 / 42	25 / 14	4 / 5
Krosno	26	463 / 593	18	7 / 5	10 / 10	31 / 32	51 / 35	28 / 18	1 / 5
Lublin	25	418 / 616	17	1 / 1	12 / 34	25 / 31	31 / 35	13 / 29	3 / 3
Łódź	19	429 / 388	23	9 / 11	10 / 16	24 / 25	37 / 38	25 / 16	1 / 1
Olisztyn	33	612 / 754	19	7 / 7	5 / 9	41 / 37	107 / 77	48 / 21	9 / 5
Piła	20	276 / 242	14	10 / 5	1 / 1	19 / 26	35 / 48	14 / 12	3 / 3
Poznań	25	708 / 954	28	5 / 12	5 / 9	28 / 27	124 / 109	27 / 19	5 / 4
Radom	23	444 / 277	19	5 / 5	12 / 21	25 / 25	39 / 36	22 / 18	3 / 0
Szczecin	35	516 / 726	15	15 / 16	17 / 18	41 / 52	125 / 117	57 / 31	21 / 14
Szczecinek	30	366 / 464	12	8 / 17	11 / 8	31 / 42	63 / 63	15 / 5	4 / 4
Toruń	27	543 / 577	20	10 / 41	20 / 26	27 / 34	47 / 31	28 / 18	2 / 1
Warszawa	14	804 / 897	57	6 / 7	5 / 12	23 / 21	89 / 64	23 / 24	4 / 4
Wrocław	33	854 / 923	26	10 / 36	11 / 131	38 / 31	83 / 97	27 / 22	14 / 9
Zielona Góra	20	342 / 317	17	0 / 0	6 / 8	15 / 20	47 / 31	63 / 7	6 / 14
Razem	430	8882 / 10430	śr. 21	134 / 217	175 / 369	531 / 609	1158 / 1075	519 / 342	109 / 103

Tabela 5.2. Współpraca jednostek Lasów Państwowych w edukacji przyrodniczo-leśnej w 2014 r. – według RDLP (liczba podmiotów / liczba wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych) – część druga tabeli

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	MEDIA				INNE			
		Prasa	Radio	Telewizja	Samorządy	Harcerstwo	Straż Pożarna	Pozostałe*	
Białystok	31	51 / 95	26 / 39	32 / 57	70 / 88	17 / 22	28 / 24	41 / 66	
Gdańsk	15	30 / 39	17 / 9	15 / 27	49 / 46	27 / 19	13 / 9	41 / 35	
Katowice	38	82 / 112	43 / 75	33 / 67	105 / 81	23 / 31	123 / 64	98 / 125	
Kraków	16	30 / 27	9 / 11	13 / 11	49 / 28	8 / 8	23 / 15	30 / 29	
Krosno	26	34 / 37	22 / 19	20 / 14	52 / 61	17 / 16	39 / 32	42 / 36	
Lublin	25	33 / 43	43 / 143	15 / 32	52 / 57	12 / 15	18 / 22	46 / 54	
Łódź	19	28 / 21	10 / 8	23 / 16	59 / 39	23 / 28	35 / 32	69 / 59	
Olsztyn	33	90 / 75	29 / 26	43 / 34	105 / 69	24 / 70	70 / 39	50 / 42	
Piła	20	26 / 20	4 / 6	7 / 9	26 / 35	8 / 10	13 / 14	41 / 80	
Poznań	25	81 / 83	22 / 12	26 / 21	110 / 93	15 / 18	42 / 30	96 / 126	
Radom	23	35 / 25	14 / 11	15 / 13	40 / 41	15 / 18	28 / 33	15 / 26	
Szczecin	35	67 / 67	12 / 10	16 / 15	76 / 78	38 / 40	55 / 37	128 / 119	
Szczecinek	30	37 / 31	17 / 19	15 / 16	61 / 68	22 / 20	57 / 45	0 / 0	
Toruń	27	44 / 67	10 / 24	15 / 42	85 / 68	32 / 32	79 / 28	37 / 33	
Warszawa	14	45 / 95	19 / 20	21 / 22	83 / 73	21 / 22	22 / 16	93 / 77	
Wrocław	33	49 / 39	17 / 16	56 / 37	111 / 78	16 / 13	41 / 23	66 / 45	
Zielona Góra	20	14 / 23	6 / 6	6 / 4	52 / 48	16 / 15	35 / 20	40 / 73	
Razem	430	776 / 899	320 / 454	371 / 437	1185 / 1051	334 / 397	721 / 483	933 / 1025	

*Pozostałe to m.in.: kola łowieckie, ośrodki terapeutyczne, świetlice środowiskowe, kluby seniora, biura turystyczne, stowarzyszenia kulturalne, biblioteki

Tabela 6. Pracownicy Lasów Państwowych angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w 2014 roku – według RDLP

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnicztw	Nadleśniczy	Zastępca nadleśniczego	Inżynier nadzoru	Specjalista, referent	Leśniczy, podleśniczy	Strażnik leśny	Stażysta	Razem na terenie RDLP	Średnio na 1 nadleśnictwo ¹
Białystok	31	27	27	34	97	371	45	29	630	20
Gdańsk	15	14	14	22	37	262	26	19	394	26
Katowice	38	33	34	46	120	465	59	74	831	22
Kraków	16	16	15	13	48	166	21	38	317	20
Krosno	26	23	24	25	104	229	36	32	473	18
Lublin	25	22	22	19	75	221	28	30	417	17
Łódź	19	14	14	15	49	225	21	22	360	19
Olsztyń	33	33	32	34	122	598	63	44	926	28
Piła	20	16	15	15	70	153	27	20	316	16
Poznań	25	22	20	26	82	307	43	41	541	22
Radom	23	19	20	23	118	229	32	30	471	20
Szczecin	35	32	32	31	153	360	53	45	706	20
Szczecinek	30	30	23	33	146	332	39	43	646	22
Toruń	27	24	20	35	61	316	34	31	521	19
Warszawa	14	14	14	17	92	237	34	33	441	32
Wrocław	33	28	23	28	157	367	42	31	676	20
Zielona Góra	20	21	20	24	79	278	27	25	474	24
RAZEM (w LP wg stanowisk)	430	388	369	440	1 610	5 116	630	587	9 140	śr. 21
Udział %	X	4,2	4,0	4,8	17,6	56,0	6,9	6,4	100,0	X

¹Średnia w zaokrągleniu do jedności

Tabela 7.1. Obiekty edukacyjne Lasów Państwowych na terenie leśnych kompleksów promocyjnych (LKP) w 2014 roku – według LKP (część pierwsza tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	Ośrodek edukacji	Izba edukacji leśnej	Leśna wiata (= zielona klasa)	Leśna ścieżka edukacyjna
Puszcza Białowieska		3	2	1	4	10
Bory Tucholskie		5	2	5	5	7
Lasy Gostynińsko-Włocławskie		3	1	1	1	7
Lasy Janowskie	1994	1	1	1	2	4
Bory Lubuskie		1	1	0	0	1
Puszcza Kozienicka		3	1	2	5	9
Lasy Beskidu Śląskiego		4	2	10	9	16
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	2	0	0	5
Lasy Rychalskie	1996	2	1	1	5	3
Puszcze Szczecińskie		3	1	1	4	4
Lasy Birczańskie	2001	1	1	1	1	5
Lasy Mazurskie	2002	5	3	5	12	17
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	0	2	4	6
Lasy Środkowopomorskie		3	1	3	5	8
Sudety Zachodnie		2	1	1	1	6
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	0	3	4	12
Puszcza Notecka		7	1	6	6	14
Lasy Beskidu Sądeckiego		2	1	2	7	11
Lasy Warszawskie	2005	4	4	4	8	11
Puszcza Niepołomska		1	0	1	1	1
Lasy Doliny Baryczy		2	0	0	0	6
Lasy Olsztyńskie	2011	2	1	1	14	8
Lasy Bieszczadzkie		3	0	0	4	15
Puszcza Knyszyńska		4	1	4	5	23
Lasy Elbląsko-Żuławskie		1	0	0	1	4
Razem	X	72	28	55	108	213

Tabela 7.2. Obiekty edukacyjne Lasów Państwowych na terenie leśnych kompleksów promocyjnych (LKP) w 2014 roku – według LKP (część druga tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	PUNKT EDUKACJI LEŚNEJ ¹					INNE OBIEKTY EDUKACYJNE ²				
			Ogółem	Szkółka leśna	Drzewostan	Obiekt mafej retencji	Pozostałe	Ogółem	Rezerwat	Ogród dendrologiczny	Obiekty kultury	Pozostałe
Puszcza Białowieska		3	35	0	1	29	5	3	0	0	2	
Bory Tucholskie		5	22	5	5	4	8	11	3	6	6	
Lasy Gostyńsko-Włocławskie		3	36	3	28	3	2	6	1	4	15	
Lasy Janowskie	1994	1	6	2	1	1	2	3	1	3	1	
Bory Lubuskie		1	1	0	0	0	1	1	1	0	2	
Puszcza Kozienicka		3	29	4	18	5	2	13	1	4	5	
Lasy Beskidu Śląskiego		4	26	6	5	8	7	12	5	5	6	
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	1	1	0	0	0	1	2	0	0	
Lasy Rychtańskie	1996	2	7	2	1	2	2	3	0	2	3	
Puszcze Szczecińskie		3	20	3	6	2	9	2	1	2	11	
Lasy Birczańskie	2001	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	
Lasy Mazurskie	2002	5	40	5	22	10	3	13	2	9	10	
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	13	2	5	5	1	7	1	5	26	
Lasy Śródkowopomorskie		3	21	0	2	19	0	3	2	1	6	
Sudety Zachodnie		2	7	0	2	5	0	3	2	0	6	
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	6	2	2	0	2	9	0	0	1	
Puszcza Notecka		7	59	5	32	3	19	4	2	11	6	
Lasy Beskidu Sądeckiego		2	18	4	5	3	6	6	2	2	5	
Lasy Warszawskie	2005	4	26	3	8	0	15	7	2	6	24	
Puszcza Niepołomska		1	16	1	8	3	4	6	0	7	32	
Lasy Doliny Baryczy		2	9	2	2	3	2	5	1	1	1	
Lasy Olsztyńskie	2011	2	25	1	14	2	8	4	1	1	8	
Lasy Bieszczadzkie		3	20	1	5	13	1	5	1	12	10	
Puszcza Knyszyńska		4	29	3	4	18	4	7	2	3	9	
Lasy Ełbiąsko-Żuławskie		1	3	1	1	0	1	1	0	2	1	
Razem	X	72	476	57	177	138	104	136	34	86	196	

¹Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej – to oznakowany obiekt związany z gospodarką leśną, a jednocześnie stale lub okresowo wykorzystywany w edukacji leśnej, np. szkółka leśna, wyszczarnia nasion, drzewostan zachowawczy i nasienny

²Inne obiekty (wykorzystywane w działalności edukacyjnej nadleśnictwa) – to oznakowane obiekty, które nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną, np. rezerwat przyrody, parki i ogrody dendrologiczne, zagroda dla zwierząt, obiekty kultury, tradycji, pamięci historycznej

Tabela 8.1. Formy edukacji zrealizowane w nadleśnictwach leśnych kompleksów promocyjnych w 2014 roku – ZAJĘCIA TERENOWE, ZAJĘCIA W IZBIE LEŚNEJ, LEKCJE W SZKOLE I SPOTKANIA EDUKACYJNE POZA SZKOŁĄ (część pierwsza tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	ZAJĘCIA TERENOWE			ZAJĘCIA W IZBIE LEŚNEJ			LEKCJE W SZKOLE			SPOTKANIA EDUK. POZA SZKOŁĄ			
			Liczba zajęć	Liczba uczestników	Liczba ¹ zajęć na 1 nadl.	Liczba zajęć	Liczba izb i ośr.	Liczba ¹ zajęć na 1 izbę	Liczba lekcji	Liczba uczestników	Liczba ¹ lekcji na 1 nadl.	Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba ¹ spotkań na 1 nadl.	
Puszcza Białowieska		3	977	9 670	326	628	4 880	3	209	413	6 708	138	129	2 310	43
Bory Tucholskie		5	310	11 305	62	281	9 810	7	40	84	2 553	17	17	797	3
Lasy Gostyński-Włocławskie		3	147	7 109	49	279	16 940	2	140	16	1 096	5	6	280	2
Lasy Janowskie	1994	1	122	2 170	122	440	8 397	2	220	27	654	27	0	0	0
Bory Lubuskie		1	112	6 882	112	98	3 890	1	98	22	683	22	2	46	2
Puszcza Kozienicka		3	217	8 862	72	89	2 530	3	30	70	1 871	23	12	560	4
Lasy Beskidu Śląskiego		4	380	15 414	95	786	22 793	12	67	71	4 404	18	30	1 669	8
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	217	4 691	109	66	1 094	2	33	24	896	12	5	240	3
Lasy Rychalskie	1996	2	320	11 606	160	96	4 951	2	48	39	3 221	20	10	1 654	5
Puszcze Szczecińskie		3	117	21 881	39	456	20 966	2	228	35	2 135	12	17	2 093	6
Lasy Birczańskie	2001	1	18	654	18	46	1 509	2	23	12	893	12	3	98	3
Lasy Mazurskie	2002	5	264	9 457	53	243	9 521	8	30	94	4 596	19	138	5 157	28
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	94	3 394	47	6	159	2	3	16	894	8	4	108	2
Lasy Środkowopomorskie		3	68	3 309	23	90	3 893	4	23	42	1 488	14	11	666	4
Sudety Zachodnie		2	36	3 298	18	70	1 700	2	35	70	2 760	35	2	385	1
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	105	4 557	18	172	4 695	3	57	58	2 017	10	8	186	1
Puszcza Notecka		7	108	7 098	15	96	6 875	7	14	16	1 370	2	19	1 160	3
Lasy Beskidu Sądeckiego		2	65	3 206	33	117	3 718	3	39	27	1 339	14	3	228	2
Lasy Warszawskie	2005	4	379	15 881	95	148	4 802	8	19	59	4 141	15	7	458	2
Puszcza Niepołomska		1	16	420	16	163	5 592	1	163	12	860	12	1	28	1
Lasy Doliny Baryczy		2	95	5 384	48	0	0	0	0	9	500	5	11	797	6
Lasy Olsztyńskie	2011	2	232	9 109	116	104	2 907	2	52	119	5 300	60	5	500	3
Lasy Bieszczadzkie		3	77	2 412	26	5	160	0	2	52	1 167	17	7	780	2
Puszcza Knyszyńska		4	427	7 599	107	243	8 520	5	49	54	2 922	14	7	675	2
Lasy Elbląsko-Żuławskie		1	40	1 946	40	0	0	0	0	31	1 857	31	1	25	1
Razem	X	72	4 943	177 314	śr. 69	4 722	150 302	83	śr. 57	1 472	56 325	śr. 20	455	20 900	śr. 6

¹W zaokrągleniu do jedności

Tabela 8.2. Formy edukacji zrealizowane w nadleśnictwach leśnych kompleksów promocyjnych w 2014 r. – KONKURSY, AKCJE, WYSTAWY oraz frekwencja OGÓLEM
(część druga tabeli)

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	KONKURSY LEŚNE (wiedzy, plastyczne itp.)				AKCJE EDUKACYJNE			WYSTAWY EDUKACYJNE			Frekwencja OGO-ŁEM ²	Frekwencja ¹ na nadleśnictwo LKP
		Liczba konkur-sów	Liczba uczest-ników	Liczba ¹ uczestn. w 1 kon-kursie	Liczba akcji	Liczba uczest-ników	Liczba ¹ uczestn. w 1 akcji	Liczba wystaw	Liczba zwiedza-jących	Liczba ¹ zwiedza-jących 1 wystawę			
Puszcza Białowieska		3	3 680	167	11	8 013	728	0	0	0	35 261	11 754	
Bory Tucholskie		5	2 574	184	21	4 919	234	4	1 995	522	33 953	6 791	
Lasy Gostyńsko-Włocławskie		3	1 987	199	8	1 674	209	0	0	0	29 086	9 695	
Lasy Janowskie	1994	1	120	40	7	597	85	3	3 500	1 167	15 438	15 438	
Bory Lubuskie		1	922	154	18	1 405	78	1	2 500	2 500	16 328	16 328	
Puszcza Kozienicka		3	2 803	156	58	5 385	93	14	16 415	11 73	38 426	12 809	
Lasy Beskidu Śląskiego		4	5 808	200	32	30 882	965	15	37 571	2 505	118 541	29 635	
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	240	60	17	4 467	263	0	0	0	11 628	5 814	
Lasy Rychalskie	1996	2	1 666	151	10	3 556	356	0	0	0	26 654	13 327	
Puszcze Szczecińskie		3	2 372	119	22	12 123	551	12	22 000	1833	83 570	27 857	
Lasy Birczańskie	2001	1	514	86	8	468	59	5	8 343	1 669	12 479	12 479	
Lasy Mazurskie	2002	5	2 762	115	98	51 562	526	14	5 695	407	88 750	17 750	
Lasy Spalsko-Rogowskie		2	723	27	10	1 641	164	1	490	30	7 409	3 705	
Lasy Środkowopomorskie		3	644	64	25	9 570	383	3	486	162	20 056	6 685	
Sudety Zachodnie		2	17 184	8592	2	9 896	4948	1	200	200	35 423	17 711	
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	2 925	209	14	25 375	1813	0	0	0	39 755	6 626	
Puszcza Notecka		7	988	76	38	6 602	174	2	490	245	24 583	3 512	
Lasy Beskidu Sądeckiego		2	771	129	11	9 751	886	2	1 325	663	20 338	10 169	
Lasy Warszawskie	2005	4	1 477	211	106	19 732	186	5	24 300	4 860	70 791	17 698	
Puszcza Niepołomska		1	980	327	5	2 480	496	0	0	0	10 360	10 360	
Lasy Doliny Baryczy		2	599	54	18	1 700	94	2	100	50	9 080	4 540	
Lasy Olsztyńskie	2011	2	1 700	567	20	16 322	816	1	1 100	1 100	36 938	18 469	
Lasy Bieszczadzkie		3	959	32	17	3 100	682	6	3 400	567	11 978	3 993	
Puszcza Knyszyńska		4	940	85	18	6 070	337	12	620	52	27 346	6 837	
Lasy Elbląsko-Żuławskie		1	298	99	15	2 125	142	1	178	178	6 429	6 429	
Razem	X	72	55 636	śr. 179	609	239 415	śr. 393	104	130 708	śr. 1257	830 600	śr. 11536	

¹ W zaokrągleniu do jednostki

² Dotyczy wszystkich form edukacji z tabel 11.1 i 11.2.

Tabela 9. Współpraca ze szkołami w edukacji leśnej i pracownicy angażujący się w działalność edukacyjną w nadleśnictwach LKP w 2014 roku – według LKP

Leśny Komplex Promocyjny	Rok utworzenia LKP	PRACOWNICY ANGAŻUJĄCY SIĘ W DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNĄ											Średnio ¹ w 1 nadleśnictwie LKP	
		Liczba nadleśnictw w LKP	Liczba szkół	Liczba wspólnych przedsięwzięć	Liczba szkół na 1 nadl. LKP	Nadleśniczy	Zastępca nadleśniczego	Inżynier nadzoru	Specjalista, referent	Leśniczy, podleśniczy	Strażnik leśny	Stażysta		RAZEM w LKP
Puszcza Białowieża	1994	3	26	63	9	3	3	4	13	45	9	5	82	27
Bory Tucholskie		5	71	41	14	5	4	5	13	46	6	5	84	17
Lasy Gostyński-Włocławskie		3	69	48	23	3	2	3	8	4	2	5	27	9
Lasy Janowskie		1	12	14	12	1	1	1	6	10	0	2	21	21
Bory Lubuskie		1	24	79	24	1	1	1	3	14	1	0	21	21
Puszcza Kozienicka	1996	3	70	91	23	3	3	5	8	39	9	2	69	23
Lasy Beskidu Śląskiego		4	161	222	40	4	5	5	19	61	8	14	116	29
Lasy Oliwsko-Darżlubskie		2	3	3	2	2	2	3	3	33	2	3	48	24
Lasy Rychtańskie		2	44	22	22	2	2	3	5	30	2	4	48	24
Puszcze Szczecińskie		3	74	38	25	3	3	3	18	56	6	4	93	31
Lasy Birczańskie	2001	1	56	117	56	1	1	2	4	6	0	3	17	17
Lasy Mazurskie	2002	5	120	260	24	5	6	7	17	81	7	9	132	26
Lasy Spalisko-Rogowskie		2	37	14	19	2	2	2	7	29	1	1	44	22
Lasy Śródkowopomorskie	2004	3	63	94	21	3	3	6	13	49	6	6	86	29
Sudety Zachodnie		2	85	5	43	2	2	1	9	18	4	2	38	19
Puszcza Świętokrzyska		6	143	15	24	5	5	4	66	57	8	11	156	26
Puszcza Notecka	2005	7	120	143	17	5	7	9	31	41	9	8	110	16
Lasy Beskidu Sądeckiego		2	53	19	27	2	2	1	13	49	3	7	77	39
Lasy Warszawskie		4	240	328	60	4	4	5	34	68	12	13	140	35
Puszcza Niepolomicka	2011	1	22	7	22	1	1	1	3	4	2	1	13	13
Lasy Doliny Baryczy		2	45	79	23	2	1	2	18	39	2	4	68	34
Lasy Olczyńskie		2	45	186	23	2	2	2	15	30	4	3	58	29
Lasy Bieszczadzkie		3	20	68	7	3	3	4	14	23	2	4	53	18
Puszcza Knyszyńska		4	81	108	20	4	4	5	17	42	7	6	85	21
Lasy Elbląsko-Żuławskie	1	49	73	49	1	1	1	4	10	2	1	20	20	
Razem	X	72	1 733	2 137	śr. 24	69	70	85	361	884	114	123	1 706	śr. 24
					Udział %	4,0	4,1	5,0	21,2	51,8	6,7	7,2	100,0	x

¹ W zaokrągleniu do jednostki

Tabela 10. Wydatki na edukację leśną w Lasach Państwowych w 2014 roku (w tys. zł) – według RDLP

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ								Koszty własne na 1 nadl. średnio	Wydatki ogółem na 1 nadl.
		Koszty własne nadleśnictwa	Fundusz leśny	Budżet państwa	Wojewódzki Fundusz OŚiGW	Narodowy Fundusz OŚiGW	Inne	Suma wydatków			
Białystok	31	1 803,7	0,0	0,0	29,0	0,0	539,4	2 372,1	58,2	76,5	
Gdańsk	15	1 386,1	73,6	0,0	24,5	20,0	35,0	1 539,2	92,4	102,6	
Katowice	38	2 373,0	0,0	0,0	34,9	0,0	124,5	2 532,4	62,4	66,6	
Kraków	16	1 088,1	1 221,0	0,0	12,1	0,0	0,0	2 321,2	68,0	145,1	
Krosno	26	1 150,1	602,0	0,0	0,0	29,8	168,9	1 950,8	44,2	75,0	
Lublin	25	969,0	0,0	0,0	38,4	0,0	0,0	1 007,4	38,8	40,3	
Łódź	19	1 020,7	0,0	0,0	97,1	0,0	2,2	1 120,0	53,7	58,9	
Olsztyń	33	1 404,4	0,0	0,0	183,5	0,0	5,9	1 593,8	42,6	48,3	
Piła	20	1 020,3	0,0	0,0	31,3	0,0	18,0	1 069,6	51,0	53,5	
Poznań	25	1 854,3	0,0	0,0	121,8	0,0	5,0	1 981,1	74,2	79,2	
Radom	23	811,7	15,0	0,0	106,5	0,0	45,0	978,2	35,3	42,5	
Szczecin	35	1 861,0	0,0	0,0	43,3	0,0	77,0	1 981,3	53,2	56,6	
Szczecinek	30	2 760,7	67,1	0,0	85,1	0,0	59,4	2 972,3	92,0	99,1	
Toruń	27	1 269,6	0,0	0,0	42,8	0,0	0,0	1 312,4	47,0	48,6	
Warszawa	14	2 246,6	217,6	0,0	115,5	0,0	0,0	2 579,7	160,5	184,3	
Wrocław	33	3 072,1	0,0	0,0	454,3	0,0	529,7	4 056,1	93,1	122,9	
Zielona Góra	20	1 191,0	0,0	0,0	0,0	0,0	68,2	1 259,2	59,6	63,0	
Razem	430	27 282,4	2 196,3	0,0	1 420,1	49,8	1 678,2	32 626,8	śr. 63,4	śr. 75,9	
Udział %	X	83,6	6,7	0,0	4,4	0,2	5,1	100,0	X	X	

Tabela 11. Wydatki na edukację leśną społeczeństwa w leśnych kompleksach promocyjnych w 2014 roku (w tys. zł) – według LKP

Leśny Kompleks Promocyjny	Rok utworzenia LKP	Liczba nadleśnictw w LKP	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA							Razem wydatki w LKP	Koszty własne na 1 nadl. LKP, średnio	Wydatki ogółem na 1 nadl. LKP, średnio
			Koszty własne	Fundusz leśny	Budżet państwa	WFOŚiGW	NFOŚiGW	Inne				
Puszcza Białowieska		3	244,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,8	295,5	81,6	98,5
Bory Tucholskie		5	337,2	0,0	0,0	14,9	0,0	0,0	0,0	352,1	67,4	70,4
Lasy Gostyński-Włocławskie		3	369,7	0,0	0,0	43,6	0,0	0,0	0,0	413,3	123,2	137,8
Lasy Janowskie	1994	1	199,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	199,8	199,8	199,8
Bory Lubuskie		1	396,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	396,7	396,7	396,7
Puszcza Kozienicka		3	173,8	0,0	0,0	32,5	0,0	0,0	0,0	206,3	57,9	68,8
Lasy Beskidu Śląskiego		4	1 072,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 072,4	268,1	268,1
Lasy Oliwsko-Darżlubskie	1996	2	501,4	0,0	0,0	10,0	0,0	0,0	0,0	511,4	250,7	255,7
Lasy Rychtańskie		2	180,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	180,5	90,3	90,3
Puszcze Szczecińskie		3	592,9	0,0	0,0	43,3	0,0	0,0	7,8	644,0	197,6	214,7
Lasy Birczańskie	2001	1	149,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	149,1	149,1	149,1
Lasy Mazurskie	2002	5	673,9	0,0	0,0	63,5	0,0	0,0	10,1	747,5	134,8	149,5
Lasy Spalisko-Rogowskie		2	94,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	94,5	47,3	47,3
Lasy Śródkowopomorskie		3	307,2	10,0	0,0	21,0	0,0	0,0	0,0	338,2	102,4	112,7
Sudety Zachodnie		2	433,8	0,0	0,0	113,0	0,0	0,0	93,0	639,8	216,9	319,9
Puszcza Świętokrzyska	2004	6	360,1	0,0	0,0	39,0	0,0	0,0	25,0	424,1	60,0	70,7
Puszcza Notecka		7	374,6	0,0	0,0	28,8	0,0	0,0	35,0	438,4	53,5	62,6
Lasy Beskidu Sądeckiego	2005	2	611,1	1 221,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 832,1	305,6	916,1
Lasy Warszawskie		4	1 446,6	192,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 639,2	361,7	409,8
Puszcza Niepołomska		1	109,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	109,0	109,0	109,0
Lasy Doliny Baryczy		2	1 755,5	0,0	0,0	221,0	0,0	0,0	417,3	2 393,8	877,8	1 196,9
Lasy Olsztyńskie	2011	2	137,5	0,0	0,0	14,0	0,0	0,0	0,0	151,5	68,8	75,8
Lasy Bieszczadzkie		3	151,9	602,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	753,9	50,6	251,3
Puszcza Knyszyńska		4	459,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	464,6	114,8	116,2
Lasy Elbląsko-Żuławskie		1	207,4	73,6	0,0	14,5	0,0	0,0	0,0	295,5	207,4	295,5
Razem	X	72	11 340,6	2 099,2	0,0	659,1	0,0	0,0	644,3	14 743,2	sr. 157,5	sr. 204,8
Udział % źródeł finansowania edukacji w LKP	X	X	76,9	14,2	0,0	4,5	0,0	0,0	4,4	100,0	X	X

Edukacja leśna na zajęciach terenowych w Nadleśnictwie Tuchola. Na zdjęciu u góry: spotkanie z leśnikiem na Ścieżce Przyrodniczo-Dydaktycznej „Jelenia Wyspa” (fot. Tadeusz Chrzanowski). Na zdjęciu poniżej: lekcja botaniki w Parku Dendrologicznym „Nad Stążką” (fot. Anna Wedel-Sala)

ADRESY DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH

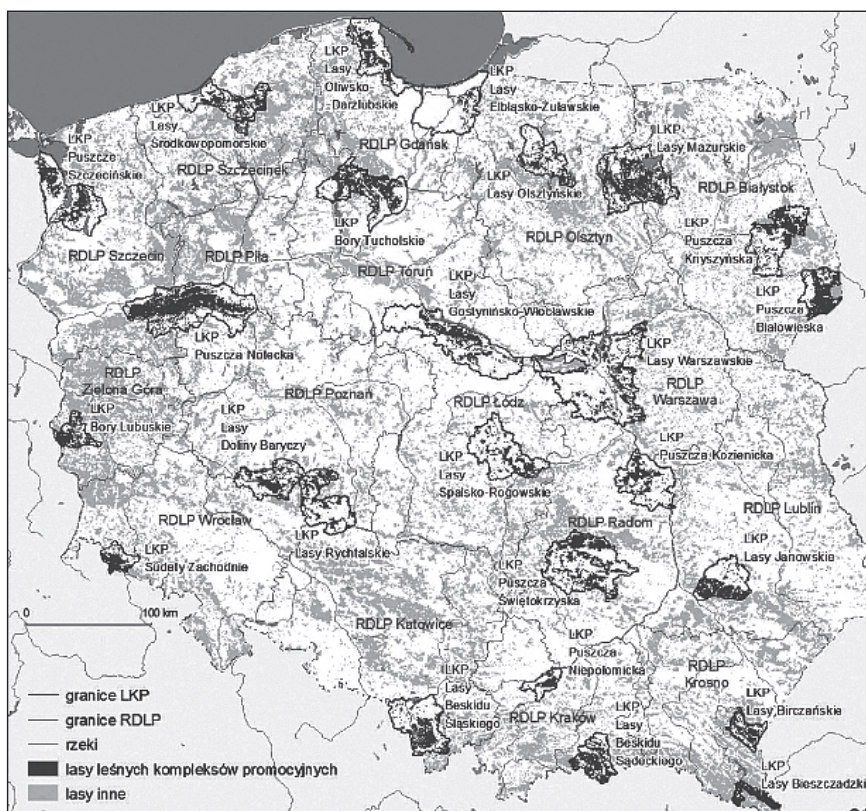
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych

ul. Grójecka 127, 02-124 Warszawa

tel./fax (22) 58 98 100

www.lasy.gov.pl

- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku**
ul. Lipowa 51, 15-424 Białystok
tel. (85) 748 18 00, fax (85) 652 23 73
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku**
ul. ks. Rogaczewskiego 9-19, 80-804 Gdańsk
tel. (58) 321 22 00, fax (58) 302 11 25
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach**
ul. Św. Huberta 43/45, 40-543 Katowice
tel. (32) 251 72 51, fax (32) 251 57 39
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie**
ul. J. Słowackiego 17a, 31-159 Kraków
tel. (12) 633 54 33, fax (12) 633 13 51
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie**
ul. Bieszczadzka 2, 38-400 Krosno
tel. (13), 436 44 51, fax (13) 436 43 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie**
ul. Czechowska 4, 20-950 Lublin
tel. (81) 532 70 31, fax (81) 532 49 47
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi**
ul. J. Matejki 16, 91-402 Łódź
tel. (42) 631 79 00, fax (42) 631 79 82
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie**
ul. T. Kościuszki 46/48, 10-959 Olsztyn
tel. (89) 521 01 16, fax (89) 527 55 88
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile**
ul. Kalina 10, 64-920 Piła,
tel. (67) 212 48 44, fax (67) 212 64 78
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu**
ul. Gajowa 10, 60-959 Poznań
tel. (61) 866 82 41, fax (61) 847 28 69
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu**
ul. 25 Czerwca 68, 26-600 Radom
tel. (48) 385 60 00, fax (48) 385 60 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie**
ul. J. Słowackiego 2, 70-965 Szczecin
tel. (91) 432 87 00, fax (91) 422 53 13
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinku**
ul. A. Mickiewicza 2, 78-400 Szczecinek
tel. (94) 372 63 00, fax (94) 372 63 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu**
ul. A. Mickiewicza 9, 87-100 Toruń
tel. (56) 65 84 300, fax (56) 65 84 366
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie**
ul. Grochowska 278, 03-841 Warszawa
tel. (22) 517 33 00, fax (22) 517 33 61
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu**
ul. Grunwaldzka 90, 50-357 Wrocław
tel. (71) 377 17 00, fax (71) 328 24 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze**
ul. Kazimierza Wielkiego 24a, 65-950 Zielona Góra
tel. (68) 325 44 51, fax (68) 325 36 30

Mapa Polski z podziałem na 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych z zaznaczeniem granic i nazw 25 Leśnych Kompleksów Promocyjnych

ISBN 978-83-88245-47-3